

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XVI. évfolyam 179. szám
2012. január

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívtottan és hívtatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest V., Semmelweis utca 1–3., I. emeleti Bartók terembe

---

Allelujaversek

Örmény kódexlap

Az ószövetségi Szentírásból bekerült a keresztény egyházak istentiszteleteibe – így az örményébe is – az **alleluja = „Dicsérjétek az Urat!”**. Kiegészítették más szövegekkel, főként zsoltárokból vett versekkel. Minden örmény liturgiában az apostoli levélből vett olvasmány és az evangéliumi részlet között szerepel. Keresztelő Szent János vízkereszt (jan. 6.) utáni emléknapiján: **„Alleluja (3), János, az Előfutár az anyaméhben felujjongott, az anyaméhben imádta Őt, és szolgájává vált Isten Igéjének. És meghallván a félelmetes hangot, felkiáltott mondván: íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit.”*** Olvassuk el a vershez: Lk 1,41; 3,22; Jn 1,29 evangéliumi részeket!

Dr. Sasvári László

* Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint,
Bp. 2006. 137.o.

**Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu**

Béres L. Attila

Ünnepre hangoló karácsonyi klubest

A Fővárosi Örmény Klub karácsonyi ünnepi műsorral zárta a 2011-es évet a Magyarok Háza első emeleti Csonrváry termében. A tizenhatodikkal. Az elsőre meghatottan emlékezett a klub háziasszonya, dr. Issekutz Sarolta. Felidézte a gyertyafényeket a két kandeláberen, amelyeket az édesapja emlékére gyűjtöttek meg, aki a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnökhelyetteseként nagyon sokat tett az örménységért. Majd külön kiemelte, hogy a 2011-es karácsonyi klubestet a Budapest Főváros II., IX., XI. és XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat támogatásával rendezte meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat.

A karácsonyi ünnepi műsor egyik közreműködője Dinnyés József daltulajdonos többször szerepelt már a klubban. Ez alkalommal a magyar nyelvterület különböző részeiről – Matyóföldtől Nyitráig, Szabadbattyántól Csíkig – gyűjtött adventi énekekkel teremtett ünnepváró hangulatot gitárkísérettel.

Sudár Annamária az adventi előkészülethez illő két József Attila és egy Pilinszky János verset szavalt el mély átéléssel.

Minden évben a karácsonyi műsorban számol be dr. Issekutz Sarolta az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület működéséről. Szerkesztett változatát a 4-7. oldalon adjuk közre.

A beszámoló végén dr. Issekutz Sarolta megköszönte az ajánlóknak, hogy felterjesztették a Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata díjra, amelyet a Kisebbségek Napja alkalmából a Parlamentben vehet át december 16-án.

(Lásd 10–19. oldal.) A Fővárosi Örmény Klub ünnepi közönsége

hazai magyarörménység érdekében végzett tizennyolc éves munkájának elismeréséhez mi is gratulálunk.

Az ünnepi műsor a Szongott Kristóf-díj átadással folytatódott. Szongoth Gábor ismertette a díj tizenkét éves történetét, elmondta, hogy a díjat azok kapják, akik a hazai örménység képviseléséért, kultúrájának megmaradásáért, a határon túl élők közösségéért működnek, elévülhetetlen érdemeket szereznek. Majd dr. Issekutz Sarolta laudációja következett a 2011-es díjazottról: Dávid Csaba író, költő, újságíró, szerkesztő, volt örmény kisebbségi képviselőről (7-9. oldal). Az oklevél felol-

vasása után a Szongott Kristófról készült bronz emléklakettet és a könyvajándékokat közösen adták át a huszonegyedik kitüntetettnek.

Dávid Csaba megköszönte a díjat, megtisztelőnek nevezte, mert nem egy hivattól, hanem egy közösségtől kapta. Meglepetés ajándékként édesapja, Dávid Antal Iván: A fenyőkirály ajándéka című karácsonyi meséjét olvasta fel Sudár Annamária, majd ismét Dinnyés József dalolt a megjelenteknek. Kabdebó János képviselő pedig egy örményországi templombelső kinagyított szép fotójával köszönte meg a klub háziasszonyának az eddigi munkáját.

A karácsonyi ünnepi műsorban a terézvárosi Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátszó Köre minden évben kedveskedik a klub közönségének egy-egy betlehemesrel. Ez alkalommal egy erdélyi és egy dél-magyarországi (Szamos)Újvári betlehemes, a Csoda a Bókovács lányával címűt mutatták be Dr. Kilián Istvánné rendezésében és betanításában. Az előadás jelmezeit Wetrán Kinga tervezte, az énekeket Egyháziné Marthy Katalin tanította be a gyermekeknek. A közönség nagy tapssal hálaolta meg a szép játékot.

A klub háziasszonya karácsonyi csomagokkal köszönte meg a gyerekeknek a fellépést, és ajándékokat kaptak a képviselők is, csakúgy, mint a klubesten megje-

Dinnyés József

Sudár Annamária

lentek, akik a Délvidéki örmény nemesek... című könyvet vihették haza. Végül egy pohár pezsgővel köszöntöttük egymást és a közelgő ünnepeket. A fogadáson a Keszy-Harmath Péterné Enikő által készített sós és édes örmény finomságok – spenótos-, sajtos- és húsos böreg mellett a karácsonyi sütemény, a magos burma és a tökösmákos is – nagyon ízlettek mindenkinek, szépen díszített dobozban feltalálva. Mindezt szépen terített és díszített asztalon, kis fenyőfával és csillagszórókkal tette hangulatossá számunkra Enikő. Köszönjük. A rendezvény végén a könyveken kívül vásárolhattunk a karácsonyi ünnepi asztalra kerülő angazsabor leveshez használatos hurutot is, ami jó minőségű erdélyi tejből tárkonyos, petrezselymes és más fűszernövényekből készült.

*Sünohorvó Nor Tari!
Boldog Új Évet kívánunk!*

Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátszó Köre

dr. Issekutz Sarolta

Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2011. évi működéséről

Az egyesület működéséhez a tagdíj bevételeket, adományokat és az adózó állampolgárok személyi jövedelemadó 1 %-a felajánlásait (284 649 Ft) használtuk fel. Pályázatot nyújtottunk be a KIM Wekerle Alaphoz, ahonnan 400 eFt támogatást kaptunk. Együttműködési megállapodásokat kötöttünk a Fővárosi Örmény Önkormányzattal és több kerületi örmény kisebbségi önkormányzatunkkal programjaink, kiadványaink megjelentetésének támogatására.

Köszönet a pályázati támogatóknak, adományozóknak, az együttműködő örmény önkormányzatoknak a nyújtott támogatásokért, amelyet az egyesület működési költségeire és az örmény kultúra megismertetésére, terjesztésére használt fel.

Az egyesület idén sem fizetett személyi juttatást az egyesületi munka vezetéséért, elvégzéséért, alkalmazottat nem foglalkoztattunk, sem irodai rezsiköltséget nem fizettünk az egyesület működtetéséért, a telefon-, internet- és a helyiségbérleti díjat kivéve.

A Fővárosi Örmény Klub 16. évét zárjuk, ez a karácsonyi est a 16. és egyúttal a 190. klubest. Látogatottsága továbbra is nagy, változatos programjait az egyesület képviselőiből alakult kerületi örmény önkormányzatok (II. kerületi – kétszer rendezett klubestet –, a VI., VIII., IX., XI., XII., XIII., XIV., XV. és a XVI. ker.), a Fővárosi Örmény Önkormányzat, valamint az EÖGYKE rendezte. A klubok műsorai minden év végén összesítésben megjelenik a decemberi füzetekben, hogy megőrökítsük azokat és felfrissítsük emlékezetünket.

A mai ünnepi karácsonyi klubestet az EÖGYKE és a Fővárosi Örmény Önkormányzat rendezte, melyhez rendkívüli támogatást nyújtott a II. kerületi-, a Ferencvárosi-, a XI.- és XII. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat. Köszönjük. Az EÖGYKE ezen kívül több klubest rendezésébe besegített, valamint minden hónapban a klubestek vezetését, a hangosítást, műszaki berendezések és eszközök biztosítását, szállítását és üzemeltetését is végzi.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek, kulturális és információs havilapunk XV. évfolyama jelent meg idén, a decemberi a 178. lapszám. Átlagosan 44 oldal havi terjedelemben jelent meg, eddig 1350 példányban, valamint 100 pl-ban a 2011. füzetek évkönyv is két kötetben. A füzetekben olvasható volt, hogy a megszűnés fenyegette a lapot, miután tavasszal az OÖÖ-vel határozat alapján megkötött támogatási megállapodást és szerződést önhatalmúan felrúgták, a pénz folyósítását beszüntették és nem volt már lehetőség pályázatot sem benyújtani. Meg kell köszönjem a FÖÖ testületének, hogy átérzve az OÖÖ szándékát, mely szerint a füzetek megszűnését kívánják ezzel elérni, biztosította a füzetek megjelenését 3 hónapra (950 eFt) saját kiadásainak drasztikus csökkentésével, valamint a kerületi önkormányzatok is küldtek támogatást – itt ki kell emelnem a II. ker.-i ÖKÖ és a Ferencvárosi ÖKÖ 400-400 eFt támogatását, amelyért hálás köszönetünket fejezzük ki. A füzetek sorsa azonban továbbra is veszélyben van. Lehetséges, hogy drasztikus lapszámcsökkentésre

dr. Issekutz Sarolta beszámolóját tartja az egyesület működéséről

fog sor kerülni, ha nem sikerül megfelelő támogatást kapni. Az azonban megnyugtató, hogy a füzetek és meghívók, beszámolók a www.magyarormeny.hu honlapunkon is olvashatók. A honlap statisztikai kimutatása a világ minden tájáról jelzi az olvasókat igen nagy létszámban.

Idén is eljutott a füzetek és évkönyv a közgyűjtemények olvasópolcára és gyűjteményébe, még amerikai könyvtárakba is.

Ez év januárban alakult meg a hazai örménység országos és fővárosi testülete. Az OÖÖ választás során kisebbségi képviselőcsoportunk semmilyen eredményt nem tud elérni a túlsúlyban lévő „keleti örmény csoport” pénzfaló technikájával szemben. Viszont a fővárosi testület 7 tagjából 5 képviselő az EÖGYKE tagja, amely így a nyugodt, biztonságos és a kulturális, hagyományápoló, hitéleti feladatokra koncentrált működést tudja biztosítani.

Idén az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat keretén belül kiadtuk az ARMENIA magyar-örmény havi szemle (Szamosújvár, főszerkesztő: Szongott Kristóf) 1887–1907-ig tartó 21 évkönyve digitális változatát DVD-n. E nagy és értékes munka 8,5

ezer oldalon páratlan értékű tudást tartalmaz, felelevenítve a letűnt kort és örmény vonatkozásait is. Eljuttattuk a közgyűjteményeknek adományként itthon és külföldön, ezzel is gazdagítva a hazai örménységről létrehozott örmény alkönyvtárakat.

Részt vettünk több kerületi rendezvény létrehozásában, így

pl. a II. kerületben az *Örmény származású magyar nemesi családok címerei* c. kiállítást és a megnyitó műsort rendeztük, valamint az *Ízek utcája* gasztronómiai bemutatót a Kerület Napja keretén belül, továbbá a XI. ker. *Gyermekrajz kiállításának* társrendezését is elvállaltuk, zsűrizést és a résztvevő gyermekek számára ajándékok biztosítását.

Végül novemberben a békásmegyéri Veres Péter 12 osztályos iskolában megnyitotta elnök az *Ecsmiadzin kincsei* c. kiállítást és kb. 600 gyermeknek tartott előadást a hazai örménységről, történelméről és kultúrájáról.

Elnök ez évben igen sok kül- (9 alkalommal) és belföldi programon vett részt az örmény kultúra terjesztése érdekében:

Március 15-én Nagybecskereken a Madách Színházban könyvbemutatókat tartott 1848-49 kapcsán.

Május 6-án Szegeden a Móra Ferenc Múzeumban általában az örménységről tartott előadást és könyvbemutatót.

Május 8-án egész napos rendezvénysorozaton vett részt a Reménység Szigetén azt Erdélyi Gyülekezet meghívására: az erdélyi

örményeket bemutató találkozón előadások, könyvbemutatók, filmbemutatók, gasztronómiai bemutató és könyvvásár volt az elnök részvételével és részben rendezésével.

Május 28-án Marosvásárhelyen a Kultúrpalotában vett részt a helybeli örmény kulturális egyesület meghívására könyvbemutatókkal.

Május 29-én Gyergyószentmiklóson az Örmény Kultúra Házában könyvbemutatókat tartott.

Június 5-én a Bp.-i Örmény Katolikus Plébánián Faberné Papp Erika USA-ban élő erdélyi magyarörmény könyvét mutatta be.

Július 9-én Világosító Szt. Gergely búcsú kapcsán Szamosújváron könyvbemutatókat tartott.

Augusztus 14-17-ig résztvett a II. Kolozsvári Magyar Napokon az ARMENIA ÖmBT meghívására és a Szabók bátyjában társrendezője volt az örmény kiállításnak, ahol könyvbemutatót is tartott.

Augusztus 15-én a Nagyboldogasszony napi búcsú keretében ismertette legújabb könyveinket.

Szept. 8-10-ig a Gyergyószentmiklósi Örmény Kulturális Napokon vett részt és mutatta be a legújabb DVD kiadványunkat (ARMENIA magyar-örmény időszaki szemle 1887-1907 havilap, főszerkesztő Szongott Kristóf).

Szeptember 11-én Erzsébetvárosban a Magyar Találkozón tartott előadást a református templomban az erzsébetvárosi örménység múltjáról és épített örökségéről, Erzsébetvárosról.

Október 5-6-án Nagybecskerekén és Eleméren vett részt Kiss Ernő és Lázár Vilmos aradi vértanúkról szóló megemlékezésen.

Idén is megszerveztük az Aradi Vértanúk emléknapját Budapesten, amelyre a nagyváradi Kiss Stúdió Színházat hív-

tuk meg Széchenyi István emlékezete c. oratóriumjátékával. Katona Tamás történész részvételével tartott est nagy sikert aratott, majd a rendezvény végén a kopjafánknál koszorúztunk a vértanúk emlékére.

Az egyesület támogatott minden olyan kezdeményezést, amely a magyarörménység hírnevét öregbítheti:

Téglajegyek vásárlása Szamosújváron a Mezőségi Kemény Zsigmond Szórványoktatási Központ felépítésére,

Az eleméri róm. kat. templom és kriptá felújításának támogatása (Kiss Ernő nyughelye),

A Gyimesbükki Magyar Iskola helyreállítására adomány,

Az erzsébetvárosi örmény katolikus egyházi könyvtár katalógusa kiadásához adomány,

Örmény katolikus Gyűjtőlevéltár (Szamosújvár) repertórium kiadásához adomány,

Frater Julianus Alapítványon keresztül a határon túli gyermekek megsegítésére adomány,

A koltói Liszt Ferenc szobor felállítására adomány,

Dávid Csaba Dirán és Júlia c. regénye kiadásának támogatása.

Sok új projektet indítottunk, amelyhez kerületi ÖKO-k részvételét is részben megszerveztük:

Az erdélyi örmény származású festőművészekről könyvkiadás beindítása Murádin Jenő művészettörténész felkérésével.

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek archív számainak digitalizálása és honlapra tétele, hogy e kordokumentum valamennyi régi száma is olvasható legyen bárki számára.

Az 500 éves örmény könyvnyomtatás 2012-ben, e célból nemzetközi kiállítás szervezésében való részvétel, a kiállítási katalógus támogatása.

Lázár Vilmos aradi vértanú emlékhelyének kialakítása Nagybecskerekén.

Lukács Béla volt miniszter szobrának felállítása,

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség működésének megsegítése, a könyvtár és levéltár kialakításához segítségnyújtás.

Megepszült az örmény katolikus hitélet is az Orlay u.-i templomunkban, amelyhez sokban hozzásegített a zeneagapék szervezése Szongoth Gábor elnökségi tag által, valamint a Világosító Szent Gergely és a Fogolykiváltó Boldogasszony búcsúk meghitt hangulata. Sajnos most kaptam a hírt, hogy a „keleti örmények” ismét megindították a támadást a templomunk, az egyházi ingatlanunk ellen. Minősíthetetlen hangnemben írják levelüket Fülöp Ákos atyának, megkérdőjelezve örménységét, jogosultságát az egyházi szolgálat ellátására. Emiatt Ákos atya január 21-én, szombaton de. 10 órára meghívta az örmény katolikus egyházunk sorsa iránt felelősséget

érző valamennyi közösségi tagunkat, hogy együtt gondolkodjunk a jövőt illetően. Találkozunk január 21-én.

Idén is megrendeztük a Szent Karácsony Ünnepe c. nagyszabású évszázad klubestünket, amelyen a *Szongott Kristóf díjat* – immár 13. alkalommal – Dávid Csaba író, újságíró, szerkesztő, volt örmény kisebbségi képviselő részére adjuk át.

Végezetül nagy örömmel jelentem be, hogy dec. 16-án veszem át a Kisebbségek Napja alkalmából a „**Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségi Tagozata**” díjat a Parlamentben. 18 év munkája van mögöttem a hazai magyarörménység érdekeiért, kultúrájáért munkálkodva. Az igen nagyszámú ajánlónak ezúttal is megköszönöm, hogy elismerték eddigi tevékenységemet és vették a fáradságot, hogy ezt ki is nyilvánítsák a jelöléssel. Köszönöm.

(Elhangzott 2011. december 15-én, a Fővárosi Örmény Klubban)

Dávid Csaba laudációja

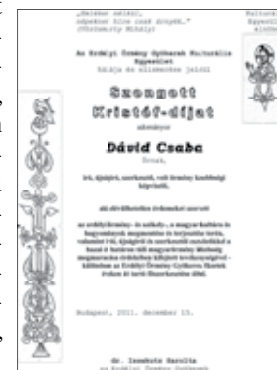
1943. július 27-én született Marosvásárhelyen. Édesapja Dávid Antal Iván újságíró, író, ekkor a kolozsvári Keleti Újság egyik szerkesztője, Dsida Jenő jó barátja, akivel

szomszédos íróasztaluk volt a szerkesztőségben. A háború alatt adta ki Hazátlan voltam c. kisregényét, a Hírek, majd az Üstökös a kéményen c. novellás kötetét. Hosszú hallgatás után, 1969-től kezdve jöttek a regényei, immár Budapesten: Muzsikáló kút, Kolozsvári futár, Háromszék nem alkuszik, Erdély nagy romlása (trilógia), A tanú, A szolgálóiak.

Apai nagyapja Dr. Dávid István ügyvéd, majd törvényszéki tanácselnök. Fiatalon be nem fejezett zenei tanulmányokat folytatott a budapesti Zeneakadémián Kodály-nál. Többnyire dalokat írt, köztük a népszerű „Barackfa virága” c. magyar nótát. Sokkal értékesebbek azonban Ady-versekhez írt zenéi. Ezeket viszont nem ismerik.

A család apai ágon Csíkszépvízről, majd Barótról került Kézdivásárhelyre (édesapja itt is született 1913-ban).

Örmények a Dávidok s örmények a Zakariások is (apai nagyanyja Császár-Zakari-

ás Anna), olyannyira, hogy apai nagyapja és nagyanyja első unokatestvérék voltak.

Dávid Csaba a budai Rákóczi gimnáziumban érettségizett, majd a Madách Kamaraszínházban lett színpadi díszítő munkás. Ezután felvették a Színművészeti Főiskola rendező szakára, majd egy év múlva elbocsátották. Ismét a színházi díszítő munka következett,

közben könyvből elkezdett lengyelül tanulni, majd jelentkezett lengyel egyetemre. Varsóba került ösztöndíj nélkül, itt alig fél év alatt kiválóan megtanult lengyelül s 1968-ban már tolmácsolódott. 1970-re már a két legjobb magyar-lengyel tolmács között tartották számon Lengyelországban.

1974-ben visszaköltözött Magyarországra, hozva lengyel feleségét és Attila, valamint Anna nevű gyermekeit. A házasság 1976-ban tönkrement.

Attila fia képzőművész, díszlettervező, festő, grafikus, aki 1967-ben született és 2002-ben leukémiában hunyt el Budapesten.

Második házasságából is két gyermek született, Ildikó és Áron. (Áron most a Marosvásárhelyi Színművészeti Egyetem első éves hallgatója, még hozzá térítésmentes, úgynevezett állami helyen.)

Dávid Csaba elmondhatja magáról, hogy ír és beszél lengyelül, ért szlovákul, csehül, oroszul, ismeri a latin grammatikát, tájékozódik az angol és az olasz nyelvben, továbbá számtalan műfordítása van.

Első saját regénye 1975-ben jelent meg „Buda megvétele” címen. Hosszú szünet

A díjátadás – Dávid Csaba, dr. Issekutz Sarolta és Szongoth Gábor

– főként műfordítások – után 1992-ben az IPM-ben jött ki „A kráter” című regénye, majd 2001-ben az EÖGYKE kiadásában a „Történetjátékok” című, több írást tartalmazó könyve. 2007-ben a „Város és költője” c. tanulmánykötet, 2010-ben az „Ókori kalandok”, amelyben először fordul elő hangsúlyozottan, hogy mennyire örménynek tartja magát. És mostanában jelenik meg egy új regénye, amely – részben örmény önkormányzatok és az EÖGYKE támogatásával – a „Dirán és Júlia” címet viseli. Ez szándékosan rímel a „Rómeó és Júlia”-ra.

1974-től 1983-ig a Pannónia Filmstúdióban volt dramaturg. Ezután az IPM egyik szerkesztője lett, 1988-ban az IPM testvér-lapja, az „Alfa” főszerkesztője, amely aztán 91-ben megszűnt. 1996-tól, 15 éve a Spektrum Televízió szerkesztője.

1999. április és 2004. április között, 5 éven át szerkesztette az Erdélyi Örmény Gyökerek füzeteit, és gyakran írt is a lapba, mint ahogy azóta is jelennek meg írásai.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tagjaként örmény kisebbségi képviselői minőségben is tevékenykedett

1998-2010-ig, 3 cikluson keresztül a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzatban és az Országos Örmény Önkormányzatban.

Szüleitől, nagyszüleitől örökölt génjei „rányomták bélyegét” egész lényére, hál’ Istennek. Nemcsak külseje tipikusan örmény, hanem tehetsége is „örményesen” sokoldalú, de különösen írói vénája, immár különféle műfajokban jelentkezik. Nagyszerű humora van, amelyből ízelítőt kaphattunk a vidám januári klubdelutánokon, amelyekeken nemcsak szerzőként, hanem előadóként, sőt rendezőként is megcsillogtatta tehetségét, valamint humoros írásaiából, az együtt töltött nyári napok apropóján. Ugyanakkor tehetséges költő, melyből ízelítőt kaphattak a füzetek olvasói is. Az erdélyi örmény gyökerek iránti ragaszkodása mind hangsúlyosabban megjelenik írásában. Foglalkoztatják az örmény történelem, művelődéstörténet témái, de ugyanígy a székely múlt, a székely és erdélyi örmény együttélés gyümölcsei. Sokoldalúságából fakadóan mindent figyel és minden – számára fontos – témára reagál, másokat

is figyelmeztet. És tanít, esetleg csak feléleveníti a rég elfelejtetteket, amikor a hagyományokról, népszokásokról ír, s ezáltal is terjeszti a magyar-székely-örmény kultúrát. Ezért is vállalta szívesen az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek szerkesztését (1999. áprilistól 2004. ápriliséig), amelynek színvonalát emelte tudásával, verseivel, hozzászólásaival, publikációival.

Összegezve tehát: Dávid Csaba már eddigi tevékenységével is rászolgált arra, hogy az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület az 1999-ben alapított és a 13. alkalommal kiosztott és sorrendben 21. Szongott Kristóf-díjat Neki ítélje oda, hiszen a magyarörmény közösségért, örmény és székely kultúrájának megmaradásáért, határainkon túl élő közösségeinkért működve – különösen az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek éveken át tartó főszerkesztése által is – *elévülhetetlen érdemeket szerzett*. Kívánjuk, hogy még sokáig jó egészségben alkosson, tanítson, és ne felejtse el itthoni és otthoni közösségét sem.

dr. Issekutz Sarolta
(Budapest, 2011. december 15.)

Kedves Testvérek!

Sokat gondolkoztam azon az utóbbi időben, mit tegyünk, hogy az örmény katolikus közösség létszámában megerősödhessen.

Sajnos az utóbbi időben növekvő belső feszültséget is érzek, ráadásul újabb külső támadás is kilátásban van. Azt gondolom, hogy az összefogást, összetartozást erősítenünk kell.

Éppen ezért szeretettel hívok és várok mindenkit, akinek fontos az örmény katolikus közösség, hogy beszéljünk a jövőről.

A találkozó időpontja: 2012. január 21 szombat, 10-12 óráig,

helyszíne: Bp. XI. ker. Orlay u. 6. szám alatti Örmény Katolikus Lelkészségen.

Témák: liturgikus alkalmak – közösségi programok – milyen jellegű, hol, mikor...

– Ünnepi alkalmaink – Az örmény katolikus lelkészséget irányító testület – a gondnokság feladata, megbízatása, fontossága.

Mindenkit szeretettel várok!

Fülöp Ákos, lelkész

A 2011. évi Kisebbségekért Díj átadása

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága idén is pályázati felhívást tett közzé a 2011. évi *Kisebbségekért Díj* elnyerésére. A Hazai Kisebbségekért Tagozatnak ebben az elismerésében a magyarországi nemzetiségek érdekében a kisebbségi közéletben, az oktatásban, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület meghívott tagjai körében a díjazott

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület meghívott tagjai körében a díjazott

zi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban, a gazdasági önszerveződés területén példaértékű tevékenységet végző személyek, szervezetek és kisebbségi önkormányzatok részesülhetnek. A Díj odaítélése az 1/1995. (IX.28.) ME rendelet alapján történik.

Idén a sok éves kiemelkedő tevékenységéért *dr. Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a

Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke kapott Kisebbségekért Díjat. *

Az állami elismerés átadására az Országházban 2011. december 16-án kiemelt eseményként került sor.

Az ünnepség színhelye a Vadászterem** volt. A történelmi zászlók bevonulása után megjelent a kormány képviselőiben *Navracsics Tibor* miniszterelnök-

helyettes, *Szászfalvi László* államtitkár, *Balog Zoltán* államtitkár és *dr. Latorcai Csaba* helyettes államtitkár. Felcsendült a magyar himnusz, majd *Rusz Milán*, a Szerb Színház igazgatója, az est narrátora köszöntötte a vendégeket, a megjelent nagyköveteket és a diplomáciai testületek képviselőit és felkérte *Navracsics Tibort* a miniszteri köszöntőre.

A miniszterelnök-helyettes beszédében elmondta, hogy az adventi ünnepek során ez a nap is ünnep, amikor kifejezhetjük megbecsülésünket egymás iránt. Magyarország területén évszázadok óta élnek nemzetiségek egymás mellett, természetes a többnyelvűség. Volt néhány olyan év, amikor tragédiák történtek az együttélés során, de a többség és a kisebbségek közös érdeke, hogy békében éljenek egy-

más mellett. Ennek a célnak az érdekében végzett kimagasló tevékenységet ismeri el a Kisebbségekért Díj, bizonyítván egyúttal azt, hogy aki alkot, annak van jövője ebben az országban.

A kormányfő nevében *Navracsics Tibor* és *Szászfalvi László* osztotta ki a 2011. évi kitüntetetteknek a Díjat.

A díj átadás után kulturális műsor következett, amely horvát, szlovák, görög és szerb nemzetiségű művészek zenélésével gyönyörködtette a hallgatóságot.

A műsor végén közös fénykép örökítette meg a miniszterelnök-helyettest, az államtitkárokat és a díjazottakat, akik pezsgős koccintás után jó hangulatú beszélgetést folytattak egymással. Az estet állófogadás zárta.

Csikszentgyörgyi-Ficzus Margit

Kisebbségekért díj elismeréseket adott át Navracsics Tibor

Együtt tudunk erős, gyarapodó nemzet lenni – hangsúlyozta *Navracsics Tibor* közigazgatási és igazságügyi miniszter pénteken, az idei Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozatának elismeréseinek átadó ünnepségén, melyen részt vett *Szászfalvi László*, egyházi, nemzetiségi és civil ügyekért felelős államtitkár, *Balog Zoltán* társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár és *dr. Latorcai Csaba*, civil ügyekért felelős helyettes államtitkár.

A Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbsé-

gekért Tagozata elismerésében a magyarországi nemzetiségek érdekében a kisebbségi közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömeg-

A díjazottak. Hátról balról *Balog Zoltán*, *Navracsics Tibor* és *Szászfalvi László*

* A díjra felterjesztés szövegét külön közöljük. (A szerk.)

** A páratlan szépségű magyar Országház *Steindl Imre* (1839-1902) műegyetemi tanár alkotása. *Steindl Imre* a historizáló stílus egyik legjelentősebb magyar képviselője, a budapesti országház tervpályázaton első díjat nyert, és 1885-ben a palota felépítésére is megbízást kapott. A neogótikus stílusban épült hatalmas mű *Steindl* építészeti működésének csúcspontja.

A hatalmas épület középpontja a közös csarnok fölül domboruló 96 m magas kupola. Az egész épület hossza 268 m, legnagyobb szélessége 118 m, magassága 27 m, területe 15 327 m² (az udvarokkal 17 745 m²), így egyike a világ legnagyobb épületeinek. 18 udvar, 27 lépcső, s több mint 100 terem van benne, a díszítésre 450 allegorikus alak szolgál. A falakat borító festést és a képeket a kor legkiválóbb művészei készítették 1904-ben.

Az országgyűlés első ülését 1896. június 8-án tartotta, a magyar állam ezeréves fennállását beiktató törvényt kihirdetésével.

Az ezredforduló óta a *Kupolateremben* kapott helyet a magyar államiség jelképe, a *Szent Korona* és a koronázási jelvények is.

tájékoztatóban, a gazdasági önszerveződés területén példaértékű tevékenységet végző személyek, szervezetek és kisebbségi önkormányzatok részesülhetnek.

Ismét ünnepet ültünk. Ilyenkor megbecsüléstünk is kifejezzük azok iránt, akik színesebbé teszik az életünket, kultúránkat, hétköznapjainkat, és így erősebbé is teszik a közösségünket – kezdte ünnepi beszédét Navracsecs Tibor.

Magyarország a sokszínűség mintája lehet – folytatta -, hiszen itt nemzetiségek évszázadok óta békében, gyarapodva élnek egymás mellett. Évszázadok óta természetes a többnyelvűség, hogy megérthessék, megértessék egymást az emberek. Volt néhány év, ami tragikus volt és sok konfliktust hozott, de mi hiszünk abban, hogy Közép-Európa nemzeti és nemzetiségi a békés együttélésre vannak ítélve – fogalmazott Navracsecs Tibor. Csak akkor van jövőnk, ha Közép-Európát ismét, mindig és állandóan a békés együttélés térségének tudjuk megartani – tette hozzá a miniszter.

Navracsecs Tibor azt mondta: amikor az elismeréseket átadjuk, egy-egy nemzetiség kimagasló képviselőjét jutalmazzuk. Az ő tevékenységük jelképpé, mintává válik, amely azt mutatja a közösségnek, hogy megéri ta-

Szászfalvi László államtitkár személyesen gratulál dr. Issekutz Saroltának

dr. Issekutz Sarolta átveszi a díjat Dr. Navracsecs Tibor miniszterelnök-helyettestől

nulni, megéri tehetségesnek lenni, hiszen ebben az országban van jövője ezeknek az embereknek. De ez egyúttal az egész nemzet számára is elismerés, hiszen azt jelenti, hogy együtt tudunk erős, gyarapodó nemzet lenni – húzta alá Navracsecs Tibor.

Az idei évben Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata elismerésében részesül: Balogh István Szilveszter újságíró, roma közéleti személyiség, Bogdán Piroska, a cigány önszerveződés oszlopos tagja, Erdei Ferenc, a hazai német kulturális élet kimagasló személyisége, Gergely Dezső lelkipásztor, a Budapesti Cigány Misszió vezetője, Dr. Issekutz Sarolta a Fővárosi Örmény Klub alapítója, Oroján István alkotóművész, a Magyarországi Románok Kulturális Szövetség elnökségének tagja, Pató Gabriella Selam a hazai cigány közélet jeles képviselője, Petro László a hazai szlovák pedagógia kimagasló személyisége, Szabóné Kármán Judit ötdiplomás cigányügyi szakember.

Az elismerésben a Magyarországi Szerb Színház, valamint a Jantra Bolgár Néptáncgyűttes is részesült. (kormany.hu, 2011. december 16.)

A Kisebbségekért Díj Hazai Kisebbségekért Tagozata elismerésére jelölt: dr. Issekutz Sarolta

(A jelölés részletes indokolása)

dr. Issekutz Sarolta erős erdélyi örmény származástudata gyermekkorától végigkíséri, amelyre nagyon büszke. Nemcsak erdélyi örmény gyökerei okán, de leszármazását tekintve az aradi vértanú, Kiss Ernő példamutatása és vértanúsága, családjának több híres tudósa, jogásza a magyar hazáért, az örmény közösséget tett szolgálatai okán is. Már 1970-ben elkezdte kutatni az örmény őseket Örményországban.

Rendkívül ötletgazdag, nagy tárgyi tudással párosulva, szorgalmas és kitartó munkával meg is valósítja azokat. Munkáját szolgálatnak tekinti az egyetemes kultúra jelentős részét képező örmény kultúra megmentése és megismertetése céljából.

Az 1993-as nemzetiségi törvény megalkotásával lehetőség nyílt az örmény kisebbségi önkormányzatiság létrehozására, amelyet szívesen vállalt: szervezte a magyar anyanyelvű erdélyi örmény identitású és a hazánkba néhány évtizede beköltöző örmény anyanyelvűek közösségét, megszervezte a mindkét csoportot reprezentáló kerületi képviselői jelöléseket, majd a fővárosi és országos választásokat. Az alapuló önkormányzatok működéséhez szükséges szabályzatok megalkotásában, a Kisebbségi Kerekasztal működésében, a Miniszterelnöki Hivatallal, minisztériumokkal, kisebbségi közalapítvánnyal (kurátorként) közös munkákban szaktudásával se-

gített, majd a megalakult kisebbségi önkormányzatok megindításához a szabályzatokat elkészítette, a működés megkezdéséhez segítséget nyújtott.

Sajnos 1997-től az általa segített frissen betelepülő örmény csoport vezetése meg-

kezdte a harmonikus működés szétrombolását, zászlójára tűzve: a magyar anyanyelvű erdélyi örménység csak a pénz miatt vallja magát örménynek, ezért támadást intéztek úgy a közösség (az erdélyi örmények örmény katolikus temploma, múzeuma és lelkesége elfoglalásával), mint a képviselők ellen, különösen dr. Issekutz Sarolta alelnök, elnök ellen. Kizárták törvénytelenül az Országos Örmény Önkormányzattól, nevét meghurcolták, jó hírnevét súlyosan megsértették. Mindezek ellenére, vagy talán éppen ezért, még nagyobb intenzitással dolgozik.

1996. márciusában létrehozta a *Fővárosi Örmény Klubot*, amely azóta is, 16 éve minden hónap 3. csütörtök du. 17 órától – Issekutz háziasszony által – megnyitja rendezvényét a Magyarok Háza I. emeleti Bartók termében. Hosszú éveken keresztül egyedül szervezte és rendezte a klubdelutánokat, utóbbi néhány évben már az egyesület képviselőiből alakult kerületi örmény önkormányzatok felváltva rendezik, azonban háziasszonyi szerepe változatlan ilyenkor is programajánlataival, beszámoló-

lőkkel a rendezvényekről, újabb programok szervezésének meghirdetésével. Színvonalas örmény kulturális programok, előadások, hangversenyek, filmbemutatók, művészek bemutatkozása, könyvbemutatók, színházi bemutatók stb. nagy tömeget vonz mind a mai napig.

1997-ben megalapítja az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet és mint II. kerületi-, fővárosi örmény elnök tovább folytatja a számára önmaga és a már nehéz munkával felkutatott és össze-szervezett közösség által is elvárt követendő utat: az örmény gyökerek adta származástudat erősítését szolgáló kulturális, hagyományőrző missziót, a közösség további bővítését, összefogását, az örmény katolikus hitélet folytonosságát, a határon túl rekedt erdélyi örménységgel való szoros kapcsolat kialakítását, azaz a kulturális örökség megmentését minden áron. Ezt az utat járja a mai napig is, nagy hittel, energiával és intenzitással.

1997. márciusától kiadja az *Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek*et, kezdetben 100 példányban, házi fénymásolással 12 oldal terjedelemben. Ez mára 1350 példányra bővült, átlagosan 50 oldal terjedelemben, gazdag képanyaggal, állami támogatás nélkül (mert nem örmény nyelven jelenik meg). A havilap a Kárpát-medence *egyetlen* magyar nyelvű, örmény kulturális és információs havilapja, amely ingyenesen jut el nemcsak hazánkban, hanem az Erdélyben és más örmény diaszpórákban lakó örmény származásúakhoz is és a jelentős közgyűjteményekhez, valamint az interneten is olvasható. A füzeteket hosszú évekig maga szerkesztette az általa kutató, gyűjtött archív és aktuális anyagokból. Az anyaggyűjtés, kutatás, helyszíni tudósítások, lapszerkesztés döntő része továbbra is többségében rá maradtak, mint ahogy a

korrektúra is. Évente évkönyvet is megjelentet, tartalomjegyzékkel, amely szintén eljut a közgyűjteményekhez. Az Országos Széchényi Könyvtár megkeresése alapján 2008-ban együttműködési megállapodást kötött a Magyar Elektronikus Könyvtár (a magyar tudomány, oktatás és kultúra írott dokumentumainak elektronikus gyűjteménye) keretében az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek elektronikus formában történő szolgáltatására, elismerve a havilap pótolhatatlan érdemeit. Ma is igyekszik észrevenni, ha megjelenik valahol örmény téma, ott lenni és tudósítani az eseményekről a füzetek számára, ahol örmény téma merül fel, vagy rendezvény van.

1997-ben elindítja a *Barangolás őseink földjén* c. projektet, amely a szülőföld (Erdély), az örmény alapítású városok és közösségeik, a szórványban élő erdélyi örmények, épített örökségük (templomok, temetők, iskolák, középületek, emlékhelyek, stb.) megismerését célozza, évente más-más helységeben örmény találkozóval. Ekkor térképezi fel az erdélyi örmények szervezetségét, és ráhatására, segítségével megindul az örmény katolikus plébániák mellé, vagy önállóan szervezett civil nonprofit szervezetek létrehozása, önálló és együttműködéses működésük beindítása. Ez a folyamat mára már 10 ilyen szervezetet jelent és a Romániai Örménymagyarok Szövetsége megalakulását. A szervezetek működése, kulturális tevékenysége a füzetek hasábjain rendszeresen megjelennek.

1997-ben elindítja Budapesten az örmény katolikus egyház története és művészete, az örmény közösségek témakörében a többnapos nemzetközi konferenciasorozatot (4 egyházi konferencia), valamint Petelei István magyarörmény író és publicista halálának 100. évfordulója al-

kalmából rendezett konferenciát, továbbá 2008-ban a *335 éve Magyarhonban* c., a Kárpát-medencébe történő betelepülést ünneplő konferenciát. A konferenciasorozaton részt vesz valamennyi erdélyi magyarörmény civil szervezet, amelyekkel az első konferencián, Budapesten együttműködési megállapodást kötött és sorban kapcsolódnak be az újonnan alakult szervezetek, amelyek közül mára már többen önálló konferenciát, többnapos kulturális fesztivált is rendeznek.

Megszervezte, hogy a hazai magyarörmény közösségek, önkormányzatok együttműködési megállapodásokat köthettek az erdélyi örmény civil szervezetekkel és örmény katolikus egyházközösségekkel. Ennek következtében sikerült az örmény katolikus templomaink és temetőink állagmegóvásához jelentős mértékben anyagilag hozzájárulni, az egyházi és világi épületeink állagát megőrizni, az örmény temetőket megmenteni (Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós, Csikszépvíz). Személyes közreműködése eredményeként gyűjtött anyagi hozzájárulással folyamatban van az egyházi könyvtárak katalógusa és az örmény katolikus gyűjtőlevéltár repertóriumának kiadása is. Ez a tevékenysége 2007-től kiterjesztésre került a Délvidékre is, Nagybecskerek és Elemér településekre, Lázár Vilmos és Kiss Ernő aradi vértanúk szülőföldjére. Itt az eleméri templom restaurálási munkálataihoz gyűjtött adományokat

magánszemélyektől és szervezetektől, amelyeket eljuttatva a folyamatos felhasználást ellenőrzi is. Jelenleg a nagybecskereki székesegyházban egy Lázár Vilmos bronz dombormű felállítása van folyamatban gyűjtött adományokból.

Létrehozta és üzemelteti rendszeres aktualizálással a www.magyarormeny.hu honlapot, amely az olvasói statisztikai kimutatás szerint a világ minden tájáról vonzza az olvasókat. A honlapon havi rendszeres-

séggel az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek, valamint a legfrissebb hírek, programok, gyászjelentések, a közösséget érintő hirdetmények (pl. népszámlálás) is olvashatók.

1997-ben alapította az *Erdélyi Örmény Múzeum* könyvsorozatot, amelynek eddig 16 kötete és 2 DVD kiadványa jelent meg, ezen kívül számtalan egyéb kiadvány is, pl. Az Örmény Genocídium 90. évfordulójára egy színes falinaptár magyar-angol és ör-

mény nyelven Lászlóffy Aladár Kossuth díjas költő verseivel és a Musza Dagh hegyén készült fotókkal. Valamennyi könyv adományként a közgyűjteményekhez eljuttottak. A kiadványok megvalósítását nemcsak ajánlja, hanem kiadja, de többségében szerkeszti, lektorálja is. A legnagyobb munkája a közel 20 éven keresztül gyűjtött és *Gudenus János József* genealógus által rendszerezett: *Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája* (alapkiadás: 2000., javított, bővített kiadás: 2010), mely

59 örmény gyökerű magyar nemesi családot dolgoz fel közel 1000 oldalon, 69 színes címerrajzzal, 5500 családnévvel a névmutatóban. Az általa gyűjtött okiratokat és felkutatott színes címerrajzokat, a gyűjtemény bővülését a korabeli kiállítások tablón mutatta be. De nagyon jelentős az idén kiadott Szongott Kristóf főszerkesztő által Szamosújváron szerkesztett *ARMENIA magyar-örmény időszi szemle 1887-1907* évfolyamainak digitalizált változatának kiadása DVD-en, közel 8 és félezer oldalnyi, máshol már elérhetetlen anyaggal, amelyhez az eredeti évkönyvek jó részét sikerült beszereznie a múzeum számára.

Az egyik legnagyobb elismerést mégis az általa szerkesztett, írott: *Erdélyi örmény könyha, fűszerezve* c. könyve hozta, amely igen dekoratív kivitelben, 100-nál több általa gyűjtött képanyaggal az örmény történelmet és kultúrtörténetet ismerteti dióhéjban, hagyományokkal és konyhaművészettel fűszerezve. E könyv tömöríti azt a minimumot, amely bemutatja az örményiség történelmét, az erdélyi örmény diaszpóra kialakulását, az örmény művelődéstörténetet.

1998-tól felvette a harcot az örmény katolikus templomot, múzeumot és lelkeszséget elfoglaló, egyházbitorló örmény anyanyelvű csoporttal szemben a Budapest-Esztergom Főegyházmege segítségével és meghatalmazása alapján, amelynek eredményeként sikerült a lelkeszséget, a templomot és múzeumot visszaszerezni, jogilag megtisztítani a betolakodóktól, a műtárgy együtttest az Egyesület, a Fővárosi Örmény Önkormányzat és a II. ker. Örmény Önkormányzat anyagi támogatásával leltározatni, közgyűjteménnyé nyilváníttatni, 2009-ben hivatalosan a múzeumot megnyitni a nagyközönség számára. Ez 11 év önzetlen munkájának, harcának lett az eredménye.

Létrehozta 1999 őszén a *Szongott Kristóf díjat*, amellyel az örmény és magyar-örmény kultúra, hagyományok, a szellemi és tárgyi emlékek megmentése, továbbadása területén kimagasló érdemeket szerzett személyeket jutalmazza az Egyesület Szongott Kristóf armenológus bronz plakettjével (13 cm átmérőjű), oklevéllel és könyvajándékokkal. A díj átadására minden évben decemberben, az ünnepi karácsonyi klubdelutánon kerül sor, eddig 20 díjazott részére.

Előadókörutakon mutatta be az örmény történelmet, írásbeliséget, vallást, kultúrát, az erdélyi örmény diaszpórát, a legújabb könyveket, úgy Budapesten, mint vidéken, Erdély legalább 10 városában, a Délvidéken, Ukrajnában, vagy Örményországban. Csak 2011-ben 9 alkalommal tartott előadást, ebből 7 alkalommal Erdélyben, 1 alkalommal a Délvidéken, sokszor vetített-képes kiállítással egybekötve, az örmény kultúra minél szélesebb körének megismertetése céljából.

Egyedül megszervezte 2005-ben, hogy a hazai magyar anyanyelvű örménység bemutatkozzon az őshazában. 28 tagú képviselői küldöttséget vitt Jerevánba, ahol kiállításokat, könyvbemutatót és kulturális műsort szervezett, melynek során felvette hivatalosan a kapcsolatot a kulturális vezetéssel, 3 nagy közgyűjtemény vezetőivel. Ennek során 150 örmény tárgyú könyvet (saját kiadást és támogatott könyveket) vittek magukkal a küldöttek és adták át a közgyűjteményeknek az „erdélyi örmény diaszpóra alkönyvtár” megindítása céljából. Azóta többször is tartott előadást és könyvbemutatókat Jerevánban az Örmény Nemzeti Könyvtár meghívására. Elvitte azt a 3 db örmény, Erzsébetvárosról származó kódexmásolatot is, amelyet a Vatikáni Könyvtárban kutatót fel egyik ál-

tala támogatott doktorandusz, majd mikrofilmen megrendelte, fénymásolva, díszkötésben elvitte a jereváni Matenadaranba, az ősi kéziratárba. De megkapta a másolatokat ugyanúgy az erzsébetvárosi örmény katolikus plébánia könyvtára – mint eredeti tulajdonos, és az Országos Széchényi Könyvtár is.

Megrendezte 2007-2009 között, 3 éven keresztül az *Örmény Kultúra Hete* rendezvényt sorozatot a főváros különböző kerületeiben, először az örmény kisebbségi önkormányzatok megalakulása óta. Az Egyesület képviselőiből alakult 11 fővárosi kerületi örmény önkormányzat, a Fővárosi Örmény Önkormányzat, valamint az Egyesület együttműködése példaértékű volt. Egymást segítő, az örmény kultúra minden szeletét felvonultató, gazdag programokat nyújtó és költségtakarékos volt a rendezvényt sorozat, de ez csak az ötletadó és a programok jó részét kitaláló dr. Issekutz Sarolta egyszerű szervezésének és lebonyolításának, az általa készített jogi formák és a pénzügyi elszámolásokhoz való segítségnyújtásának volt köszönhető.

1. *Örmény Kultúra Hete Budapesten* (2007. április 19-25.) 7 nap 10 örmény kulturális program: sajtótájékoztató, Fővárosi Örmény Klub előadása a 6000 éves örmény kultúráról, a XX. század első népiratása kiállítás, *Nikolaj Hovhanniszján: Az Örmény Genocídium* c. könyv bemutatása, gyászmise az örmény vértanúkért, *Szilvay Ingrid: Örmény miniatűrök zongorára* c. lemezbemutató hangverseny, az „Ararát” Örmény Néptánc Együttes vendégjátéka Szimferopolból, koszorúzás a Duna-parti keresztiskőnél, valamint *Ékes csillagok a tiszta égen* címmel zenés irodalmi est.

2. *Örmény Kultúra Hete* (2008. április 17-25.) 9 nap, 23 program: Sajtótájékoztató; 6 kiállítás; Filmnap dokumentum és já-

tékfilmekkel, magyar feliratozással; Az Örmény Genocídium gyászmise; dokumentumfilmek; *335 éve Magyarhonban* című nemzetközi konferencia 22 előadóval; A Gyergyószentmiklósi Örmény Katolikus Egyházi Kórus hangversenye és CD felvétele; Nelli Shahnazaryan: *Keresztút* c. örmény monodráma ősbemutatója; Alex Száva: *Ó barátom – Ov* paregam erdélyi örmény népdalok c. CD lemez ősbemutatója, amely a világon az első örmény népzene lemez, dr. Issekutz Sarolta szervezésében és támogatásával jelent meg. Új könyv és a *Látó folyóirat* örmény tematikus száma bemutatója; örmény gasztronómiai bemutató. A kulturális seregszemle a hazai magyar anyanyelvű erdélyi örmények kulturális identitásörzésének különböző fajtáit mutatta be igen nagy sikerrel. Összességében sok ezren látták élőben a rendezvényeket. Az M2 Membrán műsora egy 22 perces filmmel számolt be az esemény sorozatról, több helyi TV rövid híradásokat adott le, míg a RONDON c. kisebbségi műsor az M1-en 2 filmben is beszámolt a Kulturális Hét eseményeiről. Az egyesület közel 1 órás dokumentumfilmet is készített a rendezvényt sorozatról, rendezte dr. Issekutz Sarolta.

3. *Örmény Kultúra Hete* (2009. június 17-23.) 7 nap 11 program dr. Issekutz szervezésében és rendezésével: Sajtótájékoztató, 6 film (dokumentum- és játékfilm, magyar feliratozással), 3 kiállítás, klub előadás, 2 könyvbemutató – köztük a világon elsőként megjelent *Örmény halottkultusz és temetkezés, Erzsébetváros és örmény katolikus temetője* CD melléklettel, Issekutz Sarolta szerkesztésében, valamint egy digitalizált XIX. századból származó erdélyi örmény szótár és nyelvtankönyv a DVD-n (Issekutz tulajdonából másolva), Világosító Szent Gergely búcsús szentmi-

se, örmény előadóművészek gálaestje, örmény népzene együttesek bemutatkozása, örmény gasztronómiai bemutató.

Egyedülálló örmény kulturális seregszemlék voltak, mely megmozgatta a közösséget és a további érdeklődőket.

dr. Issekutz Sarolta nevéhez több száz *kiállítás* megrendezése is fűződik, határon belül és kívül, ugyancsak az örmény kultúra terjesztése céljából. A kiállítások többsége vándorkiállítás jelleggel utaztak Budapest különböző kerületeibe, hazánk városaira, Erdély több örmény lakta településére, sőt Jerevánba is. Állandóan kutat, rendszerez, fordított, feldolgoz és kiállít. Az anyag jó részét Örményországban szerzi be pl. örmény népviseletek, örmény babagyűjtemény, örmény művészeti könyvek. A kiállítások példalozó felsorolása: Az erdélyi örmény diaszpóra és épített öröksége; Az erdélyi örmény műtárgyak; Örmény templomépítéset; Az Örmény Genocídium; Velünk élő kultúrák: Örmények; Az 1848-49-es szabadságharc magyarörmény hősei; Szabó László: Armenia, Anatolia, Levante, és még 3 fotókiállítása; Szemelvények az erdélyi magyarörmény múltból, családi archívumok alapján c. kiállítás többször bővített és tematikus változatban is kiállítva; Szentpétery Tibor fotóművész 1956-os kiállítása; Vákár Tibor: Ararát szimfónia; Vákár Tibor képzőművész tárlata; Örmény képző- és iparművészek kiállítása; Örmény festőművészek tárlata; Örmény kódexművészet; Ecsmiadzin kincsei; Örmény művészet: kőben, fában, üvegben, kerámiában...; Örmény népművészet; Örményekről nyomtatásban... könyvkiállítás; Örmény arcok, örmény szemek fotókiállítás; Örmény szönyegek és textíliák; Örmény építőművészet; Kőország fotókiállítás; Tutsek János fotókiállítás; Örmény eredetű magyar nemesi családok címerei.

Magas színvonalú *kulturális műsorokat* szervez és vezet, amelyhez az anyagokat is maga kutatja fel. Minden kiállítás megnyitását ilyen műsor vezeti be. 1995 óta minden évben megrendezi az Aradi Vértanúk emlékünnepségét október első napjaiban, neves történészek és színészek, zenészek közreműködésével, koszorúzással az általa 1997-ben Zetelakán faragtatott kopjafánál, amely minden rendezvény helyszínére elszállításra kerül.

Az egyesület képviselőjében minden évben részt vesz az *örmény katolikus búcsúkon*: Szamosújváron és Budapesten a Világosító Szent Gergely búcsún, Erzsébetvárosban a Nagybaldogasszony napi búcsún, Budapesten a Fogolykiváltó Boldogasszony búcsún, Gyergyószentmiklóson, a Kisasszony napi búcsún. Ezen alkalmakkor az erdélyi örmény közösségekből több százan találkoznak, ezért nem hagy ki lehetőleg egyetlen alkalmat sem, mert az élő kapcsolattartást tartja a közösség összefogásában a legfontosabb tényezőnek.

Számtalan nemzetközi projektben vett és vesz részt az örmény kultúra területén: évek óta készül az *Örmény Könyvnyomatás 500. évfordulójára* 2012 októberében az Országos Széchényi Könyvtárban rendezendő nemzetközi kiállításra könyveivel, kiadványaival, műtárgyakkal. E célból részt vesz az Országos Széchényi Könyvtár által indított projektek anyagi megsegítésében: a kiállításra készülő Erzsébetvárosi Örmény Katolikus Plébánia könyvkatalógusa kiadásában, a Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár repertórium kiadásában, valamint a kiállítás katalógusa kiadásában is. Fontosnak tart minden olyan projektet támogatni, amely az örménység kultúráját ismerteti meg az érdeklődőkkel, akár magyarul, akár idegen nyelven jelenik meg.

Az általa vezetett Erdélyi Örmény Gyökerek

Kulturális Egyesület az örmény kultúra megmentése és megismertetése terén végzett kimagasló tevékenységéért 2005-ben, majd a személyes közreműködése és kitartása eredményeként megújuló Örmény Katolikus Lelkészség – hitéleti és kulturális működéséért – 2007-ben a Magyar Művelődési Intézetől átvehette a *Pro Cultura Minoritatum Hungariae* elismerő kisebbségi díjat.

dr. Issekutz Sarolta a fenti szerteágazó tevékenysége által is alátámasztottan hitelesen képviseli a magyar anyanyelvű erdélyi örmény identitásuk érdekeit a kisebbségpolitika szereplői előtt, és mind a mai napig harcol a *magyar anyanyelvű történelmi örmény diaszpóra* elismertetéséért.

Időt, energiát nem kímélve az örmény kultúra elhivatott képviselője, aki szakmai tudása, közösségteremtése, elhivatottsága révén sikeresen képviseli a hazai örménységet itthon és külföldön egyaránt, jó példa erre például az 5. örmény választási ciklus erdélyi örmény kisebbségi képviselői támogatottságának számszerűsége az örmény önkormányzatokban.

Időt, energiát nem kímélve az örmény kultúra elhivatott képviselője, aki szakmai tudása, közösségteremtése, elhivatottsága révén sikeresen képviseli a hazai örménységet itthon és külföldön egyaránt, jó példa erre például az 5. örmény választási ciklus erdélyi örmény kisebbségi képviselői támogatottságának számszerűsége az örmény önkormányzatokban.

Kabdebó Lóránt Ünnepi Hetek

Kabdebó Lóránt 75 éves. Ebből az alkalomból rendezett köszöntést nemrég a Magyar Írószövetség. És erre az alkalomra született Turczy István méltatása is.

Augusztus 9-én lett 75 éves. A szép kerek évfordulót október 3-án ünnepeltük a Petőfi Irodalmi Múzeumban, tanártársak és tanítványok, tisztelők és barátok, irodalomcsinálók és irodalomkedvelők. Háromszáznál nem voltunk többen, ezt felelősséggel állíthatom, miután a nagyteremből kiszorulva kivetítőről figyeltem a bent zajló eseményeket. Azután a nyomaték kedvéért november 10-én az Írószövetség klubjában ismét együtt ünnepeltük őt. Itt már több szerencsével jártam; házigazdaként másokkal együtt köszönhettem, sőt faggathattam. És a Kabdebó Lóránt Ünnepi Hetek, mi sem természetesebb, folytatódik: a születésnapra *Mesék a költőről – Szabó Lőrinc-dokumentumok* címmel sikerült „egy könyvbe menekíteni” az el-

múlt öt évben született tanulmányait. És minden egyes könyvbemutató, találkozás az olvasókkal, újabb és örömteli alkalom a professzor emeritusz ünneplésére. Már látom is a jövőt; a lassan egy évtizede dédelgetett újabb Szabó Lőrinc-monográfia kiadása leend a 80 éves örökifjú irodalomtudóst köszöntő országos estek szakmai megkoronázása. Kicsit aggódom, hogy a 90. születésnapon,

a Szabó Lőrinc összegyűjtött dokumentumok díszkiadású sorozatának elindításakor elég jó karban leszek-é ahhoz, hogy felállva, összefüggő és értelmes mondatokban üdvözölhessem az ugyan-csak elnyúlhatatlan kalapjai egyikében ruganyosan elem siető Mestert.

Őszintén remélem, senki nem gondolja komolyan,

hogy akár egyetlen ünnepi percet, dicsérő és köszönő szót, akár egyetlen csíkot is a rá eső fényből sajnálnék tőle, vagy arra „érdemtelen”-nek tartanám?! Csúpan arról van szó, hogy annyi szép és hiteles köszöntőbeszéd, nemes pátoszszaal megszórt laudáció után jól esik kicsit lazítani a gyeplőn. Az ember azsal évődik, akiről tudja, hogy nem érti el. Akit ismer, és aki ismeri őt. Mindegy, hogy fél óras telefonbeszélgetés, vagy félmondatos emailváltás után vagyunk, jó látni és érzékelni, hogy „tudunk egymásról”, hogy ott van a „vonal másik végén”, hogy régtől pókfonál köt minket össze, a szeretet és megbecsülés pókfonala, és ha nem vigyázunk, már így is marad. És nem csak azért, mert ha valakinek, hát nekem okom van szeretni és becsülni őt, például a dolgaimat lassan két évtizede monitorozó munkái, és az ezzel járó sok-sok vesződség miatt. Hanem főként és első-sorban azért, amit mi, együtt, mindannyian köszönhetünk neki: mindenkéltől a háromkötetes *Szabó Lőrinc*-monográfiát, és a hazai befogadás és irodalomértés egyik legproblematisabb alkotójának teljes munkásságát feldolgozó dokumentumait az 1974-es *Naplók, levelek, cikkek*-től az 1990-ben közzétett *Vers és valóság*-on át az 1998-as háromkötetes *Összes versek*-ig. Kabdebó Lóránt annak idején, a „konszolidáció” időszakának becézett hatvanas évek elején, ahogy ő fogalmazott, „ajándékba kapta” a lehetőséget, hogy Szabó Lőrinc-cel foglalkozhasson. És nem csinált mást, mint kutatásaival, illetve a Szabó Lőrinc kutatóhely megalapításával, visszaajándékozta nekünk, amit a sors-tól és Szabolcsi Miklóstól kapott. Nem rajta múlt, hogy Szabó Lőrinc felfede-

zése és feltérképezése után az újrafelfedezés még hátravan, a magyar versértés az életműnek csak kis részét volt képes befogadni, és a megszeretésről most nem is beszélnek. Bár lehet, sokat segítené, ha Szabó Lőrincnek is volna egy olyan szobra, amelyet homályos szándékkal el akarna mozdítani a hálátlan utókor...De a mindenre kiterjedő Szabó Lőrinc-kutatás mellett ne felejtkezzünk el Kabdebó Tanár Úr kitűnő interjúköteteiről, a Szentkuthy Miklóssal és Hátár Győzővel készült életmű-interjúkról, vagy a Dayka Gábor, Lakatos István, Jánosy István pályáját és az Újhold költőit elemző és értékelő kismonográfiáiról. És akkor még nem beszéltem elévülhetetlen érdemeiről a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának megalapítása, majd vezetése körül; nem beszéltem arról a hatalmas munkáról, amelyet két hiányt pótló szakmai folyóirat, az Irodalomtörténet (ennek főszerkesztője volt 1993 és 1998 között) és az Irodalomtudomány (ezt ő alapította) körül végzett.

Annak megvilágítására, hogy mi lehet az egyik titka Kabdebó Lóránt elképesztő kitartásának és felelősséggel végigvitt munkabírásának, ki más sietne a segítségemre, mint maga Szabó Lőrinc a Műhelytitok című versével:

„*míg vagyok, van valaki bennem,
aki akkor is néz s figyel,
mikor engem csak a felejtés
vagy már tán az sem érdekel.*”

Azt kívánom teljes szívemből, hogy még nagyon sokáig tartsanak a Kabdebó Lóránt Ünnepi Hetek.

*Turczi István
(Litera – Az Irodalmi portál, 2011. XI. 29.)*

Szálasy Ferenc

Új egyesület született

Hivatalosan is megalakult a Székelyudvarhelyi Magyar Örmény Kulturális Egyesület, rövidítve, ÖRMÉNY KLUB.

2011. december 9-én, a székelyudvarhelyi Palló Imre Művészeti Középis-kola koncert termében tartotta meg alakuló ünnepélyét és hivatalos beiktatását a Székelyudvarhelyi ÖRMÉNY KLUB, több mint hetven részvevővel.

Az ünnepséget Bodurián János, az egyesület tiszteletbeni elnöke és mint házi gazda, az iskola igazgatója, nyitotta meg. Röviden elmesélte, hogy a nyáron volt szerencséje ellátogatni Örményországba, és örömeire szolgált, hogy az ecsmiadzini temetőben megtalálta nagybátyja, Magardicsi Bodurián atya sírját, aki 1957-ben vándorolt ki Örményországba a csíkszépvízi örmény parochiáról, és halála napjáig ott dolgozott a nemzeti könyvtárban.

A bevezető beszéd után Szálasy Ferenc ügyvezető elnök szeretettel köszöntötte a jelenlévőket, és megköszönte, hogy ilyen szép számban elfogadták az egyesület meghívását.

Kihangsúlyozta, hogy a mai ünnepség számunkra egy kimagasló esemény, mivel hónapok munkája és készülődése után elmondhatjuk, hogy hivatalosan is bejegyezték és elismerték a bukaresti Kulturális Minisztériumban, a helyi bíróságon és a pénzügyi szerveknél a Székelyudvarhelyi Magyar Örmény Kulturális Egyesületet. Hogy ez mind megvalósulhatott, köszönettel tartozunk Bodurián János igazgató úrnak, aki minden alkalommal önzetlenül biztosította számunkra a megfelelő helyiségeket, ahol tevékenységünket gyakorolni és fejleszteni tudtuk.

Mindig hiányérzetünk volt, amikor meghívottként, részt vettünk a Székelyföld más városaiban, mint Csíkszereda, Csíkszépvíz, Gyergyószentmiklós, Erzsébetváros, Marosvásárhely, hasonló örmény közösségeinek ünnepségein, nálunk pedig Székelyudvarhelyen ilyen lehetőségek nem léteztek. Igaz, hogy ezekben a városokban, Marosvásárhely kivételével, már a múlt századokban is léteztek meghatározó örmény közösségek, voltak és vannak templomaik, plébániájuk, ingatlan és ingó vagyonuk, voltak iskoláik, kiemelkedő gazdasági köreik, melyek meghatározták és befolyásolták az illető helységek gazdasági és kulturális fejlődésének útját.

Most született közösségünk sajnos nagyon gyenge lábakon áll, mondhatnám olyanok vagyunk, mint a ma született bárány, amely élni akar, megerősödni akar, keresi a megerősödéséhez szükséges táplálékot, az anyaszeretetet, környezetét, elfogadását, és ha mind ez sikerül, bizonyítani szeretné, hogy születésének nem csak célja van, értelme is kell legyen.

Célunkat reményeink táplálják, és önbizalmunk erősíti, példaképeink elődeink, akik a magyar nemzetbe való beilleszkedésük és gazdasági – kulturális tevékenységük által kivívták társadalmuk elismerését és megbecsülését.

Legfontosabb célunk, ápolni az örmény gyökereket, hagyományokat, kultúrát, zenét, művészetet, népszokásokat és az örmény gasztronómiát. Ezeket megismertetni a hozzánk tartozókkal, barátainkkal, ismerőseinkkel, és mindenkivel, aki érdeklődést tanúsít ezek irányában, és elismeri szándékaink becsületességét.

Egy harminckét tagú törzscsapattal indulunk útnak, de kapuink nyitva állnak, úgy az örményszármazású testvéreink előtt, mint bárki előtt, aki szimpátiából szeretné megismerni az örmény kultúrát, az örmények történelmét, életvitelét, és nem utolsósorban az örmények szerepét Erdélyben és a Székelyföldön.

Folytatásként Minier Ottó az egyesület titkára tartott előadást „Örmény hírességek a magyar történelemben” címmel, melyet a jelenlévők nagy érdeklődéssel követtek.

Az ünnepség első részének befejezését Szabó Attila nyugdíjas tanár előadása képezte, címe „Világhírű örmény sportolók”, részletesen ismertetve Tigrán Petrosián, valamint Garry Kasparov sakkvilágbajnokok életútját.

Az ünnepség második és záró részét képezte a Dr. Palló Imre Zene és Képzőmű-

vészeti Szakközépiskola kiemelkedő képességű diákjainak zenés bemutatója, zongorán és hegedűn.

*

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretettel gratulál az új egyesület megszületéséhez, mellyel ismét gyarapodott az erdélyi magyarörmény-örménymagyar közösségek táborára. Törvényes megalakulásukkal hivatalosan is, együttműködési megállapodásokkal köthetik össze a helyi szálakat az erdélyi örmény közösségek vaskos szálkötegelével. Kívánjuk, hogy közösségük erősödjön, gyarapodjon, hogy minél többen felismerjék a gyökerek erejét, hatását saját egyéni boldogulásuk területén is. A magunk részéről működésükhöz minden segítséget – tőlünk telhetően – szívesen megadunk.

dr. Issekutz Sarolta elnök

Örmény korongok

Azt hiszem, hogy a zenéről túl keveset beszélünk, írunk – már a hivatásos-félhivatásos zenészköröket leszámítva.

Próbáljuk hát meg, hiszen a zene, az énekelt és hangszeres muzsika annyira az életünk része! Vagy legalábbis annak kellene lennie. Most tehát beszéljünk két magyar-örmény lemezről.

Az „örmény korongok” persze magyar kiadásban készültek. Korongok alatt most természetesen CD-lemezeket kell értenünk. És két korongról kell beszélnünk, mert mindkettő örmény zenét, vagy örmény származású magyar zeneszerzők opusait mutatja be. Az egyik a „Duo Fresco” elnevezésű, ezt Fancsali János jegyzi, a másik pedig Szilvay Ingrid zongoramuzsikája „Örmény miniatűrök” címen. Előbb szólunk a Szilvay Ingrid lemezéről, mert ennek szentendrei kiadása korábbi, 2007-es.

Rögtön nagy falattal kezdődik, Komitasz (1869–1935) zenéjével, általa lejegyzett és feldolgozott népdalokkal, népi dallamokkal. Ahogy a borítón is olvashatjuk, törekeny zene ez. Az bizony: lefelé menő, többnyire kromatikus hangzások, mindenik dalt itatja valami mélyről fakadó szomorúság. Szilvay Ingrid zongora-billentése viszont meglehetősen kemény. Ebből az ellentétes kettősségből szép, értelmes, a legkevésbé sem érzélgő muzsika kerekedik: a Komitasz-zene tisztán, érthetően és megejtően árad.

Hacsaturján persze más, lendületesebb, egy kissé talán olcsóbb, de jó és népszerű, míg az 1948-as, jereváni születésű Babaján hangvétele alapvetően ugyanolyan melankolikus, mint Komitasz.

A „slusszpoén” egy erősen magyar vonatkozású darab a lemezen: a zongoraművész nő először nem játszik, hanem énekel, mégpedig a „Zádig, zádig párov egár” kezdetű hűsvéti magyarörmény dalt, amelyet még Szongott Kristóf jegyzett le Szamosújvárott. Majd az énekszó után a zongorán felhangzik Bartóktól a „Román táncok”-ból a negyedik darab, a „Bucsumi tánc”... amely ennek az örmény dalnak a – mondjuk így – bizonyos értelemben a zongorára átírt változata. (Ez, hogy az egyik dallam ihlette a másik zongoraművet, nagyrészt Szilvay Ingrid saját kutatása, vizsgálódása, mondjuk így: zenei komparatiztikája.)

Szép, jó, melankolikus hangulatú korong, a zenék hangvétele többnyire elgondolkodtató, kissé szomorkás. Megrázó muzsika.

A másik CD a Budafoki Örmény Kisebbségi Önkormányzat 2009-es „Dou Fresco” lemez, címe „Magyarörmény zongoramuzsika”, amely szinte csakis magyarországi (erdélyi) örmények szerzeményeit mutatja be. A számok többsége négykezes zongoradarab, néhányuk azonban „solo”.

Kezdjük a legismertebb szerző, Kacsóh Pongrác nevével: Preludium című műve – amelyet Fancsali János és Baghi-Fiatal Lilla játszik négykezesben – a 19-20 század fordulójának igen jó minőségű zenéje. A fiatal

zongoraművész egyik remeklése a Vertán Nina (1825–1884) alig 1 perc 42 másodperces műve „Lengyel testvér” címen (igaz, hogy a lemez borítóján csak angolul szerepel a cím – Pole Brother – én megengedem magamnak ezt a fordítást). Valóban, az 1860-90-es években Magyarország- és Erdély-szerte igen nagy lengyel szimpátia élt – tessék csak Jókai Mór „A mi lengyelünk” című, 1904-ben megjelent regényére gondolni, vagy éppen Ady Endre ugyanebben a korban születő versére (Ének a Visztulán). Ennek – és az 1863-as, úgynevezett januári felkelés utáni számos menekültnek – a hatása is az, hogy efféle dalok, szerzemények kerekedtek ki magyar szerzők, szerzőnők keze alól.

Külön érdekessége a lemeznek az 1961-ben elhunyt Viski János „Sírfelirat” című műve, amelyet ugyancsak négykezesben hallunk: van benne számos tanulság Bartók zongoramuzsikájából, ugyanakkor valóban önálló zene.

Végül – kissé hazabeszélő módjára – hadd említsem Dávid István Valse Caprice-át, amely „solo” módban hangzik el, Baghi-Fiatal Lilla előadásában. Vágyakozó, adoráló keringő az imádott hölgy (nagyanyám) számára, egy kevés Rachmaninov-os hangvétellel.

Száz szónak is egy a vége: a magyarországi magyarörmények kutatnak, lellenek és dolgoznak! Szilvay Ingrid és a Duo Fresco (Fancsali János) korongja egyaránt ezt bizonyítja – szerezzék meg és gyakorolta hallgassák mindkettőt!

dcv

Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban (Bp., Orly u. 6.)

2012. január 22-én, vasárnap a 16.30 órakor kezdődő örmény katolikus szentmise után dr. Szuper Géza gitárművészt fogjuk hallani a Bp. XI. ker. Orly u. 6. szám alatti örmény katolikus templomban.

Szongoth Gábor szervező

Kátai Mihály Munkácsy-díjas festőművész

Egy művész gondolatai a kormány által megrendelt, az új alaptörvény illusztrálását szolgáló történelmi festmények elkészülését megelőző lehetséges kezdeti belső lelki alapproblémákról

Ezek a problémák már valamennyiünk születése előtt hamu alatti parázsként izzottak a művészeti szellemi élet mélyén. Éppen ezért ez a megbízás mélyebb rétegeket rázott meg, mint a látszólagos kultúrpolitikai élet. Ezért véleményem szerint, a vártnál jóval erősebb szellemi áttörést jelentett maga az a szándék, hogy az 1896-os millenniumi történelmi kép program igénye újjászüllessen. A művekkel szembeni ellenérzés és támadás valódi oka nem a művekbe rejtőző problémák súlya, hanem az, hogy egyáltalán tematikus, vizuális művek kísértethadja éledt fel. Az alanytalanítást szorgalmazó globalizáció, a karaktergyűlölő, identitást törölő teoretikákat gyártó „Ördögös Szülék” veszélyt éreznek. A SZÉP ÚJ VILÁG építői nem tűrik az alakot öltő gondolatokat. Méghogy történelmi kép!

Hány éve már, hogy halottnak hitték a múltat. Minden múltat végképp eltöröltnek tudták – vagy mondjuk – szerették volna, ha vizuális művészet művelői nem köznölnék többé visszakódolható információkat képpel. A képi gondolkodás – tudjuk – minden élőlény sajátja. Az emberi és az állati lény is képekben őrzi emlékeit. A korszerű képzőművészeti kép ettől a képzetként mindannyiunkban élő képtártól – a való világ képi valóságától – akarja elszakítani a tudatos lényt. A művészet fogalma el kell, hogy váljon a profán érzékelhető világtól. A csak művi valóságba kell vonulnia, elhagyva az „irodalmi alanyt”. Új létformá-

kat sohase volt egyedi önvalót kell teremtenie, mint az egyház istene: semmiből valamit, ami azelőtt sohase volt.

Ez a hivatalos államilag finanszírozott program, – ahogy értesültem – a művész-társadalom önjelölt Olimposzát, az egymást dicsfénybe öltöztető bankbetétjeiken kotló „felsőbbrendűeket” – nem célozta meg. Ott sem a potenciális, sem az aktuális történelem nem lehet téma. Akik vállalkoztak erre, tudták, hogy ösztűzbe kerülnek. A hitetlenség vallása keményebb inkvizitorokat alkalmaz, mint a szellemi Róma és Bizánc együttesen. Nemcsak kívülről jön az ítélet, a festő tanulóévek alatt mind az agytöltés, mind az agymosás, ki-be lélegzése járta át tudatunkat és lassan, mélyen lehúzódott mind ez a tudat alá.

Az önbecsülés démontársa az ön-zsúri. Szabad alkotó utunkra úgy engedtek ki a diplomavédés kapufélfáin át, hogy azt se tudtuk van-e lábunk. Nem is kell az az ósdi láb – súgta valaki – ki súgta? – a teoretikus páholy láthatatlan kara? Mást is mondtak: Adunk neked járó eszközöket... Válassz szabadon vezetőt és kövesd is... azután vedd föl arcvonalait arcként magadra, fogd a kezdedbe a naptárt és csak előre nézz a jövőbe! A múltat végképp el kell feledni!

Művészeti alkotásra egyenes megbízás nagyon ritka és most, íme, itt az alkalom.

Az én szerepem most a gondolkodó író szerepe, a szereplést megelőzi a színészeknél szokásos helyzetgyakorlat. Bele kell él-

nünk magunkat egy adott szerepbe. Nekem is így kell, az ő szerepükbe illesztem magam. Képzeld el, hogy egy nap jön egy emberi lény és azt mondja: állami megbízást hozok. Történelmünk adott fejezeteiről kell képet adnunk, elgondolni, őszintén megítélni és ezen ítélet szellemében bemutatni, láthatóvá tenni, mindazt, amit eddig a polgári dimenzióban is titkolni kellett.

Ráadásul a kész munkát kiállítjuk, ezért keretbe kell tenni és a festészet eszközeivel képzőművészeti képpé alakítani. Történelmi kép a XXI. században? Megindul az emléközön. Az együttösszörzés közben nagy hangerővel vertük az asztalt. Ma már így nem lehet... Ma már nincs szükség komponálásra, a láthatatlant kell megfesteni, nem a banális látványt. Kell? – mussz? – Kell! Szabad világban, szabadon kell tenni azt, amit szabad.

Én itt a helyzetgyakorlat látófájától nézgetek. Képzeldőm. Oroszlán vagyok és kivisznek a szabad mezőre. Tessék! Szabad festeni! Szabad megszólalni? Szabad vadászni? Szabad? –kérdi az oroszlán. És óvatosan kilép a pusztába. Azután visszabújik ketrecébe. Ott szembe mászkál idegesítően az a sok négylábú állat. Inkább hazamegyek. Hozzák már az ebédet?

Tényleg szabad nekem valóságos, éltben is létező valakire hasonlító figurát festnem? Szabad, sőt kell! Valaki tényleg mondja, hogy kell, de ő a megbízó. Mit mondanak azok, akik a Másik Oldalon állnak: a Világhatalom, a korszerű művészet apostoli királyainak együttese.

Mindezt azért mondtam el, mert ez lejátszódik mindannyiunk lelkében, ha bevalljuk, ha nem. A többiek támadását az alkotónak kell elviselni és Ő ezt tudja. Nem egyszerű a helyzete. Aki meg akar felelni az eddig ismert megfelelésre kényszerítőknél, az illetet nem vállal el.

Ezért maga a vállalkozás is tiszteletre méltó, mert nagy bátorság kell hozzá, de a rejtett félelmeket is le kell győzni, és ez minden esetben mögött ott van. Mit és meddig szabad kimondani? A történelem alakjai ismertek. Láttathatom-e őket olyannak, amilyenek én látom?

Művészi szabadság is van – tudom – de nem vagyok mégsem biztos ebben se.

A Millennium történelmi képek története, mint pozitív követendő példakép, a mostani rendelés együttes előképe. Művészeti nevelésünk kezdetén viszont mindezeket felső fokon ítélte el az iskola által sugalmazott kollektív tudat. Munkácsy és Benczúr, mint a reprezentatív festészet képviselői értékekkel és hibáikkal együtt sommásan elítéltettek. A teljes díszben megjelenő szereplők sértették a proletárontudat világát. Ezek a nevek tehát elsősorban elriasztóan kellett, hogy hassanak a potenciális megbízottakra. A bennük élő rejtett cenzor démona fenyegetően felmutatta a mutató ujját tilalom jelét. Ezen is túl kellett lépni, mert az eddigi életégszűnket megnyomorító történelem inkább feledésre való, mint megörökítésre. Mindez bennünk él, ha bevalljuk, ha tagadjuk.

Most mindezzel szakmai nyelven is foglalkozni kell, de nincs valódi előkép, nincs megnyugtató „mintakönyv”. Egy bizonyos, ha elhangzik a tette hívás, választani kell: megszólalok vagy hallgatok. Az ellenfél nemcsak a szakmai irigység – ez elhanyagolható, mert természetes. A problémahordozó ánykép kisugárzója a Kárpát-medence identitást törölő, vagy éppen túlfokozott identitás érzetre biztató kultúrafeletti körök sértett haragja.

*

Azok a múltbeli történelmi képek a történetírás bálványait járták körül és sokszor elcsépelet és unalmas idealizálással jeleni-

tették meg. A művészi szabadság – úgy tanultuk – éppen ettől a hazug idilltől való elszakadás útja volt. Más szavakkal a témaerőltetés elől a tématagadás nyújtott szabadulást. Végső soron kimondva – ki nem mondva – az ALANYIMÁDATBÓL az ALANYTALANÍTÁS gondolköre volt annak a bizonyos lónak a „másik oldala”. A figuratilis, a nonfiguratív gondolatra készítés, szelíd, óvatos előszobája volt ez. A kommunista kultúr vezérektől vezényelt „szocreáltól” szabadulásnak is – úgy gondoltuk – egymásnak mondogattuk, hogy a nagybányai festők eszme-útja lehet egy példaadó, nem büntethető ellenállás lehetősége. Azt hittük ez a mi gondolatunk. Akkor még nem tudtuk, hogy valójában felülről sugárzott médiaüzenetet szajkózunk, a hatalom maga mutatta meg, hogy MERRE KELL keresni a felszabadulást.

Ahogy ők sugalmazták a nagybányaiak elveit, az valahogy így hangzott: mindegy, hogy mit festesz, csak „JÓ” legyen. Az a fontos, hogy a cél – a kész kép – egyetlen jellemzője legyen a „JÓ-KÉP” kategória. Csakhogy ezt az unalomig ismételték és végül így hangzott: „JÓKÉP” így egybeírva. Ne valami legyen, hanem valamilyen. Én úgy mondom ez a megfelelésre kényszerítés. Ennek alapfeltétele a mindegy, hogy mi, de főleg az, hogy nagyon is semmitmondó, semleges, azaz kötelezően témátlan legyen a mű.

*

Természetesen ezek az általam útvesztőknek és álutaknak nevezett irányok csak gondolatterelésük végcélját, szellemiségének alkotását jelzik – tudván ma már, hogy hova vezettek –, de az utakat kísérő művek egy része kiemelkedő magas művészi eredményeket hordoznak. Visszanézve, ezen eredmények ellenére sem érzem kötelezőnek imádatukat.

Akadémizmus ellenességük és a merev német iskolák ideológiai elleni mozgalmuk teoretikailag indokolt, de ellenfeleikhez hasonlóan maguk is leszűkültek, akaratos, zárt szemléletszakadékbá vezették egymást.

*

Nagybánya megalapítója Hollósy Simon* és köre volt, nem sokat hallunk róluk. Bizonyosan szándékuk – nem spontán szellemi fejlődés eredményeként – a csönd holdudvarába zárták emléküket. A később helyére emelkedett (emelt) Ferenczy Károly és köre viszont máig tartó állandó ünneplésben részesül. Őket – mint megfelelőket – követte a „szocreál” szovjet kalodájából menekülő szellemiségek csapata. Ezek vezetői mondták a múltban: a nagybányaiak föl fogása is aktuális kivezető út volt az akadémizmus, a szecesszió és a gödöllőiek miszticizmusa vagy károsnak ítélt historizmusának bűvköréből. Mindezek a milleniumi történelmi képekkel együtt egy fejlődésellenes és túlhaladott, kóros magyarságtudattól fertőzött világképet hordoztak. Nagybánya ettől szabadult fel.

*

Azért tudomásom szerint Nagybányán is születtek történelmi képek, de egészen más alapállásból kiindulva. Ilyen volt Ferenczy Károly: Három királyok, vagy a Józsefet eladják testvérei is. Hogy félreértés ne essék – ezek elsősorban történelmi képek – és így a történelmi képek rokonai. Nem vallásos tartalmú tanító képek. A testvérüket áruba bocsátó családtagok vallásérkölszi magasrendűségéről inkább ne beszéljünk. Ez a sztori, így ahogy ismerjük, bizonyosan történelmszerű esemény. Nincs benne szakralitás. Történelmszerű akkor is, ha bizonyíthatatlan, kitalált, hinni kényszerített esemény.

* *Hollósy Simon erdélyi örmény származása azért nincs megemlítve, mert Ferenczy Károly származása sincs megemlítve.*

Egy bizonyos: nincs köze a káros milleniumi nemzetieskedéshez és holtbiztosan „JÓKÉP”.

Hollósy Simon – aki kollégái JÓKÉP-centrikus világának nyárspolgári légköréből elmenekült – megfestette a Rákóczi indulót, ami csöndben oldalra csúsztatott, a művészetünket uraló szubkultúra partot mosó – „lassú vize”. Ez a kép nem ölel körül bálványt, de tökéletesen és hatalmas szellemi súllyal, egy alanyisággal telített üzenet. Rákóczi istenivé magasztosult szelleme hatja át az egész képet, valamennyi figuráját. Talán ez az egyetlen KÖZÖSSÉGI TÖRTÉNELMI KÉPÜNK, ami szinte tisztán szellemi – minden profanitásból felemelkedő ősválóság: parttalan, személyfeletti érzelmi panoráma, elhallgatott kincseink egyike.

*

De ezek után mégis arra a képzőművészeti hittételre emlékezzünk, hogy van egy elfogadott, hangoztatott elv: a képzőművészet nem irodalom, ezért nem lehet szavakkal kifejezni a festői gondolatot, de ha igen, akkor az nem képzőművészet. Ami valódi képi alkotás, arról nem lehet beszélni. Ő beszél önmagáról. Az oroszlan se a ketreben, se szabadon ne ordítson? Legyen korszerű oroszlan?

Egyeztetés? Van, aki többször is egyeztetette képi ábráit tudomásom szerint. Ez lehet hatásfelmérés és lehet megfeleléskényszer. Ne csodálkozzunk, ne ítéljük el, olyasmint kell létrehozni, amire nincs előképe. Már a főiskola felvételi vizsgáján – emlékezem – megvizsgálták kompromisszum-készségünket. Ennek szépített fedőneve a fejlődésképesség. Még jobb ez így: fejleszthetőség, durván idomíthatóság. Alkotásainkon menthetetlenül többé-kevésbé jelen van mindez. Megnyilvánul úgy, mint a képelemek közötti bizonytalanság, vagy kapcsolatlanság. Egymáshoz bizonyosan

nem tartozó figurák tolnak elő képzetünkben, melyek még fájdalmat sem okoznak egymásnak, mert képtelenek viszonyteremtésre. Befejezett kész halottak: idézetek?, lehetnének ruhanulmányok is. Természetesen briliáns rajztudással megoldott képrészletek. Csak a talaj hiányzik alóluk, de szinte minden kompozíció alól. Nem mintha kötelező lenne. Úgy is fölfoghatjuk, hogy a semmiből emelkednek fel és csak részben, takarva rejtkézve látszanak. Érthető kollektív valóság ez. Őszinte arckép a többiekéről. A mélylélekbe nézve látsens önarcképek, határozottan megnevezett, de végső soron ismeretlen történelmi eseményekről szimbolikus axiómát kellene kimondani. Hogyan? Nincs semmi a képzetben, ami nem volt ott előbb a képzetben. De képelményt hogy adjunk arról, amit nem láttunk és úgy, ahogy „kellene” nem tudjuk elfogadni. Mindezekről az eseményekről, vagy azok mozgatóiról fotográfiákat láttunk csak és ismeretlenek véleményét hallottunk, olvastunk a fotográfiák mögött volt, élt láthatatlan lelkekről. Az egyetlen képzetforma a történelem elröppenő irodalmi emléke. Ezekről régebben is készültek itt-ott újkori művek. Ezek az előttünk járó megoldások nem kötelezőek, de lehetőségek és ezért bizonyosan hatnak. A reklámgrafikai modellek használják ezeket és igen magas szinten. Hatásuk közismert. Azokba ott van az alany, mert hatni akarnak, de nincs körülöttük valódi világ csak utasítás, ítélet, ajánlás és parancs. Nincs katarzis és feloldás, ezért az alkotott alany egy utasított engedelmes lény, aki ordít, viczorog – szolgálja az áru árát áruló árulókat. Ettől eltérhetünk komoly mű esetén, ha semleges arckok bizonytalan tablókaozsát állítjuk össze? Menthetetlenül erre sodródik az elme gondolatprogramozó világunk légzésütemének sodrásában.

A bemutatott gondolatok képi megjelenésében természetesen ott van a hasonlatok felmentő szorongásűző, úgy-ahogy megnyugtató varázsa.

A sárkányölő Szent György szerepét is betölti valaki. Nagyszerű gondolat, hogy be is tölti úgy, hogy éppen ellene játszik. Jelmezének kötelező koreográfiáját megcsúfolja, mert éppen a sárkányt védi, és a királylányt pusztítja el, akit meg kellene menteni. A sárkány ott lapul a kordonok mögött, ami védi gyengéd lelkét. A királylány elesik. A tulipán, az ősi jelkép behullik kezéből a kanálisba, mint Derkovits Gyula Terrorjának kenyérdarabkája, és a korona mellé zuhan. A kanálisból kiszálló lovascsapat, mint az Ördögös Szüle által szövőszéken legyártott, tömegesen előre gyártott lovas katonára lélek, arc és név nélkül száguldanak valahová. Az ikon hagyományos világa segít kimondani valakikről a véleményt. Ezek a valakik személyileg nincsenek, mert nem lehetnek megnevezve.

A tankönyv se nevezi meg azt, amit nem lehet se lefesteni, se megérinteni, mert félünk, a kultúrolimposz felől leskelődöktől. Róluk elhiszük, mert elhitetik velünk, hogy ők bizonyosan lenyúlnak értünk, mert ők megérinthetnek bennünket. Onnan jön az utasítás, az elismerés, és a patriarchális ledorongolás. Ott fent az érezhető világtól helyett feloldhatatlanul villog valami, ami olyan, mint egy kifogyhatatlan erejű villanyrendőr. Lehet, hogy nemcsak villanyrendőr lapul rettegő tudatod mögött. A tömeg, a démosz a démoncsorda a szépség fátyolával letakarva, mintha feloldást hozna a képek egyikén, mintha csillogó üvegyöngyökből fűzött szövet takarná el őket szemünk elől és talán öntudatlanul jelenik meg valami: egy rejtett valóság. Játékos figyelmeztetésül a tömeg fölé emelkedő katonára árnyéka nemcsak kaméleonnak látszik, hanem olyan az, mint egy gigász kecskebak réműletes árnyéka. Köszönöm képi megnyilvánulásukat azoknak, akik elvállalták a barikád mögé felállás feladatát.

Bálintné Kovács Júlia rovata

Dr. Fogolyán Kristóf

A 2011-es év decemberi számában az olvasói leveleknek köszönhetően megismerkedhettünk Dr. Fogolyán Kristóffal. Ezúttal a világhálón való tallózásaimnak köszönhetően, és dédunokájának, dr. Fáy Borbálának a segítségével még többet megtudhatunk Róla és családjáról.

Kedves Júlia!

Köszönöm gyors visszajelzését. Édesanyám, Dr. Fogolyán Edith (Sepsiszentgyörgy, 1908. augusztus 29. – Budapest, 1995. február 6.) és Szotyori Nagy Ede (Segesvár, 1909 – Marosvásárhely, 1975) gyermeke.

Tisztelettel kérném az Édesanyámról szóló cikk bevezetésében annak az utalásnak az törlését, hogy Nagymamám, dr. Fogolyán Edith orvos volt, mert ez nem igaz, ő sokat dolgozott kórházban, bábaként, de nem orvos doktor, hanem filozófiából doktorált.

Köszönettel: Fáy Bori

Dr. Fogolyán Edit gyermekeivel, Rékával, Balázzsal és Áronnal

A kórházépítő

Dr. Fogolyán Kristóf nemcsak orvos, hanem nagyon sokszínű egyénisége volt Sepsiszentgyörgynek. A kelet-európai polgárosodás legvirágzóbb szakaszában született és élte le fiatal éveit. A szülőktől hozott genetikai adottságok mellett talán ez is meghatározta az életfelfogását és pályáját.

Ez segíthette átélni a két világháború mérhetetlen szenvedéseit, az interbellumban történt megaláztatásokat, majd a második világháború utáni nehézségeket és a kommunista rezsim általi teljes kifosztást. Törhetetlen lendülettel dolgozott mindig, a *Semper bonis artibus*, azaz *mindig a jó munka érdekében*, ahogy szerette mondani, még akkor is, amikor pártszékházat költöztettek újonnan megépített szanatóriumába, a szülészet-nőgyógyászat helyett.

Családjáról

Fogolyán Kristóf 1905-ben feleségül vette Lukács Adolf egyetemi tanár „ünnepelt szépségű” lányát, Lukács Gizikét, aki 1931-ben bekövetkezett korai

haláláig méltó társa és támogatója volt. „A boldog családi otthon valóságos kultúrcentruma volt a székely városnak, ahol annyi szó esett, olyan sok megbeszélés folyt irodalomról, művészetről, ahonnan nemes társadalmi törekvések indultak ki. A székely nép nagyon korán veszítette el nagyasszonyát” – írják a Pásztortúzbán 1931-ben megjelent, dr. Fogolyán Kristófnéről szóló nekrológban. A házasságból két gyermek született.

Fogolyán Miklós 1905-ben még Kecskeméten született. Középiskolai tanulmányait Sepsiszentgyörgyön, a Székely Mikó Kollégiumban kezdte, a budapesti Rákóczi Gimnáziumban, illetve a kolozsvári piaristáknál folytatja, majd hazatérve a sepsiszentgyörgyi Mikó-kollégiumban érettségizett. A budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen kezdte meg orvosi tanulmányait, Bécsben folytatta, majd 1931-ben Grazban szerzett orvosi diplomát. Bukarestben orvos főhadnagyként végzett el a katonaságot, majd Budapesten dr. Verebely Tibor klinikáján sebész- és fogorvosi képesítést nyert. Ekkor hazatért Sepsiszentgyörgyre, és itthon dolgozott. 1941-ben meghívták a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem sebészeti és urológiai tanszékére tanársegédnek. Dolgozott a kolozsvári Honvéd Helyőrségi Kórházban is mint sebészorvos. A front közeledtével ezzel vonult vissza egészen Budapestig, sok ezer sebesült katonát és civilt operálva. 1945-ben jött haza. Sebész főorvosként kezdett dolgozni, de származása miatt a kórházak államosítása után leváltották, és 1978-ban történő nyugdíjaztatásáig csak osztályos orvos lehetett. Közvetlenül a háború után, a családi hagy-

mányokhoz híven részt vett a város kulturális életében is.

Fogolyán Edit már Sepsiszentgyörgyön született 1908. augusztus 29-én. Az iskoláit is itt kezdte, a középiskolát a kolozsvári Marianumban és a budapesti leánygimnáziumban végezte. Érettségi után a bécsi egyetemen folytatta tanulmányait, majd Grazban francia-német szakosként, és filozófiai doktorátust is szerzett. Hazatérte után édesapja kérésére elvégezte a Stanca professzor vezette kolozsvári egyetem mellett működő bábaképzőt, és az édesapja munkatársa lett a szülészetben. Közben a Római Katolikus Óvónőképző francia szakos tanára. A családi hagyományokhoz hűen ő is bekapcsolódott a város kulturális életébe.

1941-ben férjhez ment Szotyori Nagy Edéhez. Három gyermeke született: Réka, Balázs és Áron. 1946 után elvált a férjétől, és maga nevelte gyermekeit úgy, hogy mindhárom egyetemi diplomát szerzett. Ez nagyfokú intelligenciájának és óriási teherbírásának volt köszönhető. Mivel az iskolák államosítása után nem engedték tanítani, Kolozsvárra költözött a gyermekeivel, és a Stanca Klinikán helyezkedett el mint szülész-nőgyógyász asszisztens. A lakásán német nyelvű magánóvodát szervezett. Mivel a gyermekei körében akarta eltölteni a hátralévő éveit, 1981-ben áttelepült Magyarországra. Itt sem ült karba tett kézzel. Francia és német tudását

Dr. Fogolyán Kristóf fiával, Miklóssal a sanatórium építését szemléli

kamatoztatva szinte élte utolsó percéig az Arany Sas Patika Gyógyszertörténeti Múzeum tárlatvezetője (1994-ig). 1995-ben halt meg. Kívánsága szerint hamvait hazahozták a családi sírboltba.

Színes egyéniség

E rövid családi kitérő után érdemes még egy pillanatra visszatérni dr. Fogolyán Kristóf személyére. Vitán felül, ő volt az, aki folytatta elődje, Daday Vilmos doktor kórházteremtő munkáját, és a letűnt idők ama orvosa volt, aki legtöbbet tett a fejlesztésért. Azt már említettük,

hogy nagy orvosi műveltséggel rendelkező, kiválóan felkészült sebész, szülész-nőgyógyász és nagyszerű szervező volt. Emellett nagy zenei, képzőművészeti, történelmi műveltséggel rendelkezett. A zenét nemcsak szerette, hanem diákkorától kezdve ő maga is művelte. Nagy művészpártoló volt. 1927-ben Miklós fiával együtt hozta ki a Brassóban lebetegedett Bartók Bélát Sepsiszentgyörgyre, ő volt a kezelőorvosa, és felgyógyulása után ő vette rá Bartókot, hogy Sepsiszentgyörgyön is koncertezzen. Dr. Koczka György belgyógyász főorvos, aki személyesen is ismerte, azt írja: „Az építészettel valahogy úgy volt, mintha fő foglalkozása lett volna. Állandóan tervezett, rajzokat készített”. 1954-ben halt meg. Porai a sepsiszentgyörgyi katolikus temetőben lévő sírboltban nyugszanak.

Dr. Nagy Lajos

Bálintné Kovács Júlia

Keresztes Zoltánra emlékezünk ebben az írásban. Neki köszönhetjük, hogy több mint húsz éves az „Armenia” Örménymagyarok Baráti Társasága, hogy Szamosújváron újraindult az 1907-ben megszűnt időszakos szemle, az ARMENIA. Köszönjük a szerzőnek, a neves kolozsvári helytörténésznek és nyelvemléknek, hogy helyettünk is felidézte alakját.

Asztalos Lajos

Könyveket gyűjtött és keresztretjvényt szerkesztett

Gyulafehérvárt, polgári család gyermekeként született Keresztes Zoltán, 1929. december 23-án. Kolozsvárt a kegyesrendi, másképp piarista gimnáziumban érettségizett 1949-ben.

Tanulmányait a Bolyai Tudományegyetem Közgazdasági Karának esti tagozatán folytatta. Ehhez dolgoznia kellett – a kötött-árugyárban kötőmunkásként kereste kenyerét.

Az „ép testben ép lélek” szellemében sportolt is. Kiváló eredményeket ért el, melyekkel, szerénységére jellemző, soha nem dicsekedett. Középkorúként 1947–1948-ban a kolozsvári BEAC, az MSC, a Vasas atlétája, rövid- és középtávfutója volt. 1948-ban a bukaresti országos középiskolai bajnokságon a 200 m-es síkfutásban és a 4x100 m-es váltóban a harmadik. 1950-ben az országos főiskolai bajnokságon a 200 és a 400 m-es síkfutásban a 2., a 4x100 m-es váltóban a 3. helyet érte el. Az egyetem után, 1952-ben nem talált képesítésének megfelelő állást, így munkásként dolgozott tovább. 1953-ban rámosolygott a szerencse, létrejött a Kolozsvári Rádió, ahol nagy szükség volt egyetemet végzett fiatalokra. Tudósító, szerkesztő lett.

De nem végleg. 1956 szele őt is meglegyintette. Barátokkal, ismerősökkel is meg-

osztotta véleményét. És abban a sötét korszakban hajszálon múlt, hogy nem került rács mögé. Ezt megúsza, de rádiós munkájának befellegzett. Mint mondják, minden rosszban van valami jó is – ekkor könyvek iránti vonzódása előtt megnyílt a kiteljesedés lehetősége, az antikváriumban folytathatta munkáját. Hamarosan üzletvezetőként.

A parancsuralmi rendszer mindenre kiterjedő figyelme, ellenőrzése a régi könyveket hatványozottan célba vette. Ez abból állt, hogy az antikvárium a régi, úgynevezett feketelistára tett könyveket fölvasárolta ugyan, de nem bocsátotta áruba, hanem a kartongyár zúzdájába, jobb esetben valamelyik nagy könyvtár zárolt részlegébe juttatta. Zoli barátunk ezt ügyesen kihasználta. Kedvére válogatott a betiltott könyvek között és anyagi lehetőségéhez mérten gyarapította belőlük könyvtárát. De nem feledkezett meg barátairól, megbízható jó ismerőseiről sem. Így jutottam hozzá magam is nem egy hiánykötethez (a szűkös anyagiak miatt jó néhányról le kellett monda-

nom). Mindez nem kis kockázattal járt. Az 1980-as évek elején, „hála” valamelyik „jó-akarójának”, az illetékesek tudomást szereztek e tevékenységéről. Nyomban leváltották, s az antikváriumból a Zápolya (Moşoiu) és a Kövespad (A. Suci) utca sarkán akkoriban átadott könyvraktárba helyezték. Vagy inkább száműzték erre a rideg, sötét helyre. Segítőkészsége azonban nem hagyott alább. Könyvtára, akárcsak korábban, barátai, ismerősei rendelkezésére állt. Mondhatni közkönyvtárként működött. Szívesen kölcsönzött. Előfordult, hogy az esti könyvtárlátogatás hajnalig tartott, s a közben zajló, elkerülhetetlen beszélgetést nem egyszer izes kenyér kínálásával szakította félbe.

Szabad idejében keresztretjvény-szerkesztéssel is foglalkozott. Méghozzá szennvedélyesen. Így az olvasók oktatására is kamatoztatta széleskörű ismereteit. A kolozsvári *Igazság* mellett egy ideig több erdélyi lapot is ellátott retjvényeivel. Oly könnyű

volt neki ez a munka, hogy több kis keresztretjvénykötetre is futotta. Örmény ősei után kutatva, beásta magát ennek a hányatott sorú, sokszor üldözött népnek a történetébe.

1990 után, a zsarnokság utáni szabadságot művelődésszervezésre használta. Megalapította a Magyar–Örmény Baráti Társaságot, jelentős anyagi áldozattal újraindította a századfordulón létrehozott magyar nyelvű folyóiratot, az *Arméniát*. Ugyanekkor egyik kezdeményezője és alapítója volt a Magyar–Francia Baráti Társaságnak. Szorgalmazta és lelkesen támogatta az Erdélyi Szépmíves Céhnek az 1930-as években megjelent könyvsorozata újrakidadását. Sajnos, korai betegsége miatt áldásos tevékenysége félbeszakadt. Ma 15 éve hunyt el. Városunk egyik közismert, közkedvelt személyisége volt. Meggyőződésem, hogy önfeláldozóan segítőkész barátunkra ma is sokan szeretettel emlékezünk. És fogunk mindaddig, míg élünk.

Bálintné Kovács Júlia

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (23. rész)

85. Kopár Simon, Khosza (Szamosújvár, Belső-Szolnok vm., 1813. jan. 13.–Szamosújvár, 1879. júl. 14.): esperes. – A gimnáziumot Szamosújváron és Kolozsvárt, filozófiát és jogot Kolozsváron, a teológiát Gyulafehérváron végezte. 1837: kinevezték a székelyudvarhelyi római katolikus gimnáziumhoz tanárnak. 1838. aug. 25-én Lembergben pappá szentelték, kp. Szamosújvárt. 1876: ugyanott plébános és főesperes, 1877: plébános, kerületi esperes és az örmény algimnázium igazgatója. 1878: létrehozta az örmény kato-

likus egyházközséget és a katolikus iskolaszéket.

86. Korbuly Ignác, Szamosújváron született, 1880. okt. 13-án. Pappá szentelték: 1903. jún. 26-án. Szolgált: 1906–1911: Eheden. 1911–1921. Baróton plébános, 1921: felfüggesztve.

87. Korbuly Jakab, Szamosújváron született, Kolozsváron (1761) a SJGA-n tanult. Szolgált 1773 (1781): Szamosújváron káplán. Meghalt 1791. nov. 13.

88. Korbuly János, örmény szertartású (Szamosújvár, Belső-Szolnok vm., 1785.

nov. 1.–Szamosújvár, 1856. szept. 30.): plébános. – 1810. aug. 15: Lembergben pappá szent., tanító Szamosújvárt. 1811: uo. segédlelkész. 1818: teológiai tanár a gyulafehérvári papnevelőben. 1821: Szamosújvárt lelkész. 1828: Gyergyószentmiklóson, 1839: Szamosújvárt adminisztrálta a plébániát. 1850–55: plébános. – *Fm: Legújabb és leghasznosabb méhészkv.* Kolozsvár, 1850.

89. Korbuly Kelemen örmény szertartású, (Szamosújvár, Belső-Szolnok vm., 1746.–Szamosújvár, 1810. jan. 7.): főesperes. –

1769: Rómában teológiát végzett, doktorrá avatták és pappá szentelték. Szamosújvárt lett segédlelkész. 1791: örm. plébános, kerületi főesperes, és tiszteletbeli kanonok. 1792: 9 káplánja volt. A nagytemplom építésének befejezője és berendezője. 1806: Bécsben a királytól Rubens-képet (*Krisztus levétele a keresztről*) kapott ajándékba a főtemplom részére (melyet 1945 u. Bukarestbe szállítottak, 1999: visszakerült). Korbuly Kelemen 1810. január 7-én hunyt el Szamosújváron. *Folytatjuk*

Bálintné Kovács Júlia

Visszhangok és tervek

Először azokból a bejegyzésekből idézek néhányat, amelyeket a Kolozsvári Magyar Napok alkalmával az *Örménymagyarok Kincses Kolozsvárért –Kincses Kolozsváron régen és ma* rendezvény után a látogatók a Vendégkönyvünkbe írtak.

Az első emeleten a Bocskai-ház és a Szabók Bátyájának a restaurálási képeit láthatta a közönség, a második emeleten a valamikori és mai kolozsvári örménymagyarok életképei, házai, ereklyéi, népviseletbe öltözött babák, hangszerek, szőttek várták a látogatókat.

„A kiállítás remek, minden lépés izgalmas, gyönyörű emlékeket ébreszt. Gratulálok a szervezőknek a kitűnő munkáért.
C. Cuibus Éva

*Örvendek, hogy ezen a családias összejövetelen részt vettem, ahol kb. 80 magyar örmény gyökerű kedves jelenlevő vett részt. Sok élménnyel távozom. Tetszetek a babák és a hangszer.
Bányai Erzsébet, Nagy Emese*

A kiállítás nagyon szép, minden kép régi emlékeket idéz

Keller Margit és Deák Kati kolozsvári lakosok

Csodálatos volt a kiállítás, és nemcsak az, hanem maga a restaurálás is. Egy igazi várkastélyt kapott vissza Kolozsvár. Köszönjük. Köszönet, hogy megtekinthettük.

Ifj. Balog Sándor és családja Budapestről.”

A következő románul írott bejegyzésből fordítok:

„Gratulálok az ötlethez, minden nagyon érdekes, egy lépés a felejtés ellenében. Azt javasolnám egy elkövetkező alkalomra, hogy az összes kiállított anyagot román fordítás-

ban is tegyük hozzáférhetővé, (például a második emeleten kiállított doktornő életrajzát) ez szolgálatot tenne olyanoknak, mint amilyen én is vagyok, aki itt születtem és nevelkedtem Kolozsváron, jó barátságban a magyarokkal. Köszönöm.”

Mi is meglátogattuk a szép felújított Bástyát, és nagyon meg vagyunk lepve és elégedve.

Nagyszerű dolog, hogy a nagyközönség számára megnyílt a bástya, remek a restaurálás is, de szerintem elkelt volna egy kis történeti ismertető – a kolozsvári városfalakról és bástyákról, – a Szabók bástyájáról magáról, – valamint egy kis hadtörténetből, – régi fegyverekről, hadászati, városvédelmi stratégiákról és így tovább.

Bende Farkas Ágnes

Elbűvölő volt minden és kivételes munkának vélem a plakátokat! Köszönök mindent! *Ötletes kiállításokkal találkoztunk a Bástyában. Köszöniünk mindent a szervezőknek!* Nagyon érdekes kiállítás! Kár, hogy a megnyitóról lemaradtam! Akárhogy, szép munka! Köszönjük!

Minden dicséretet megérdemel az egész Szabók bástyájának a berendezett tartalma. Elsőnek meg kell dicsérni azt a masszív vasszerkezetet, amit beépítettek ide. Erős platformok, erős lépcsők. Jó, hogy vasból és nem fából állították össze.

„Nagyon megható az örmény-téma kiállítás. Elcsodálkozok az ember, hogy mennyi híres személy volt örmény származású. Tényleg úgy vannak-voltak az örmények, hogy büszkéek voltak az örménységükre, de jó magyarok is. Ahogy a Merza Gyula verse mondja: Magyar örmény hazafiság.

Szegény örmények, azt gondolom, hogy a magyaroknál is nehezebb sors esett rájuk.
Csákány Tibor nyugdíjas mérnök”

Vannak még dicséző bejegyzések, de most inkább a kiállítás következményeiről szólnék. Olyan – számomra is meglepő – gazdag anyag gyűlt össze, hogy úgy vélem, a különböző témakörök külön-külön is megérdemelnének egy-egy előadást. El is kezdjük:

Meghívó

2012. február 8., szerda, 17 óra

**Örménymagyarok kincses Kolozsvárért – kincses Kolozsváron
Előadások**

Orbán István: Örménygyökerű tanárok, diákok a Piarista Főgimnáziumban

Sas Péter: Az örmények temploma

Bálintné Kovács Júlia: dr. Fogolyán Katalinról. Elhangzik Sebesi Imre Ferenczy Júliával készített interjúja is, a Kolozsvári Rádió aranszalagtárából.

Szervező: Arménia Örménymagyar Baráti Társaság.

Helyszín: EMKE Györkös Mányi Albert Emlékház.

Bálintné Kovács Júlia rovata

Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (5. rész)

Ebben a számban a Visszhangok és tervek című írásban jeleztem, milyen sikeres volt a II. Kolozsvári Magyar Napok alkalmával a Szabók bástyájában megtartott rendezvénynek, és hogy ez alkalommal milyen gazdag anyag került felszínre. Sajnos dr. Kötő József színháztörténész előadását terjedelmi okokból nem tudjuk teljes egészében közreadni, de a szöveg szerkesztett változatát ezennel olvasóink rendelkezésére bocsájtjuk.

Dr. Kötő József színháztörténész

Tisztelt hölgyeim és uraim, így augusztus 20. előtt szinte köteleességszerűen Szent István intelmeit idézzük, amelyik arról szól, hogy a magyar nemzetnek befogadó nemzetnek kell lennie. (...) Minden ember érték, több ember nagyobb gazdagságot jelent, és minél több befogadott nemzettársunk van annál erősebb és gazdagabb a nemzet. Én úgy gondolom, hogy ezt a gondolatot idézni kell augusztus 20. előtt, ebből az alkalmából, amikor arról szólunk, hogy nemzetársaink, az örmény származású magyarok milyen módon gazdagították nemzeti kultúránkat és milyen módon gazdagították azt az erőnket, hogy értéket alkossunk és talpon tudjunk maradni a történelem viharaiiban.

Különösen hangsúlyozni kell ezt a gondolatot Erdélyben, és akkor hadd említsem Kós Károly nevét, aki tulajdonképpen a Szent István-i gondolkör jegyében alkotott és dolgozta ki művészet-és kultúraszemléletét, aki úgy kiáltott fel 1928-ban mikor az Erdélyi Helikon megalakult, hogy van erdélyi psziché. (...) Nagyon fontos fejezete ennek a transzilván kultúrának a színháztörténet. Tulajdonképpen elmondhatjuk azt, hogy a magyar nemzeti színháztörténet bölcsője Erdélyben ringott, annak ellené-

re, hogy az első állandó társulat 1790-ben Budapesten alakult Kelemen Lajos vezetésével, mégis az állandó és folytonos játékos színháztörténet bölcsője az Kolozsvár volt, és Kolozsvár dolgozta ki azt a színháztörténet szemléletet, azt a színháztörténet modalitást, ami tulajdonképpen a nagy nemzeti színháztörténet hagyományává vált.

1792. december 17-én Kótsi Patkó János lépett a Rhédey-ház színpadára, ott van a Jókai utcában és kimondotta: *az erdélyi magyar színháztörténetnek nagyon fontos és jelentős küldetése az erkölcsök nevelése és a nyelv művelése.* Ez évszázadokra előre megszabta azt az utat és azt a küldetést, amelyen az erdélyi magyar színháztörténetnek járnia kellett és akkor itt kapcsolódnánk abba a sodrásba, amit itt az erdélyi magyar színháztörténetben az örmény temperamentum, az örmény nemzeti karakterológia, az örmény értékalkotó képesség, az örmény művészi hajlam és az örmény tudás jelent.

Már az elején a színháztörténetünk hőskorában megjelentek azok az örmény származású erdélyi színháztörténet, akik mindent, amiről az előbb beszéltem megpróbálták valósággá formálni, megtestesíteni. Adataink vannak arra vonatkozóan, hogy *1834-ben Hubay társulatában Tordán egy*

Eranus József nevezetű örmény színjászó feleségével együtt lépett fel *A molnár és leánya* című színjátékban. Hogy mennyire kapcsolódott az ő művészi habitusa és az ő jelenléte, mennyire erősítette azt az évszázadokra szóló küldetésstudatot, amit kidolgoztak a hőskorban arra vonatkozóan hadd idézzem a korabeli kritikát, ami azt mondja, hogy az előadandó játéknak valóját és célzását megismerni és érteni, ezt jelképezte Eranus jelenléte az előadásban.

Egyértelmű, hogy amikor Kótsi Patkó Jánosék azt mondták, hogy művelni kell az értelmet és pallérozni kell az erkölcsöt tulajdonképpen ebben a játéktípusban tükröződött azzal, hogy a játék valóját és célzását megismerni és érteni valóban az értelmi művelésre, az értelmi pallérozásra tette a hangsúlyt.

A másik nagyon jelentős elvárása Kótsi Patkó Jánosnak a színjászó elméletében a természetelviség, az hogy hitelesen kell visszaadni mindazt, ami az életben történik. És akkor érdekességképpen idézném azt a passzusát ennek a kritikának, amelyik az Eranus alakításáról szól: „szerepének semmi szükségtelen toldani valót nem tett, tehát természetelvisően úgy játszott, ahogy hitelesen a valóságban meg kellett eleveníteni valamit és a hatása, és ezt a jelen levő művészek – Bogdán Zsolt vagy Kirkósa énekesnő igazolhatják – hogy a célja a színjászónak mindenkoron az volt, ahogy Eranus is tette „hátgerincet borzasztó játék”, tehát mindnyájan emlékszünk arra a hatásra mikor valami nagyon tetszik, valami bizsergető végigfut a hátgerincünkön, Eranus ezt a játékerőt, ezt a művészetsemleletet képviselte. De hadd térjek arra, amit a felvezetőben Egyed professzornő említett, hogy ki az a nagy személyiség, aki nélkül az erdélyi magyar színjászó szegényebb lenne vagy talán nem érte volna

el azt a magaslatot, ahova eljutott. És ez a színjászó személyiség Korbuly Bogdán kolozsvári bankár volt. Vajon azért kapcsolódott a színjászóba, mert gazdag volt, és ahogy mai szóval mondanánk szponzort keresett a gazdasági légszomjban szenvedő színjászó? Nem, hanem Korbuly Bogdán szinte etikailag bekódolt volt, hogy ilyen modern kifejezéseket használjak arra, hogy a kultúrát művelni kell, a kultúrát meg kell éltetni, hisz csak ilyen családi vonatkozások is igazolják, hogy ő nem dicsőségvágyból, nem hatalomvágyból vállalta a színjászásban a szerepet, hanem igenis indítatása volt arra, hogy művelni kell a kultúrát, hisz például a Korbuly családnak a le származottja, közvetlenül levezethető utóda Hollósy Bogdánéknak Hollósy Korbuly Kornélia, akit még Blaha Lujza előtt a színház történet úgy nevezett, hogy a nemzet csalogánya és ez is jelzi, hogy család mennyire determinált volt és mennyire valóban szívügyének tekintette a kultúra támogatását. Vagy egy másik érdekes történet, ami valószínűleg vonzódhatta a színházhoz, veje Barcsay Domokos volt, aki közvetlenül le származottja volt Barcsay fedelmünknek, és nagyon-nagyon jó barátja volt az erdélyi magyar színjászó legnagyobb alakjának, Szentgyörgyi Istvánnak. Ha időm megengedi egy kis anekdota is fűződik ehhez, mikor Zola Pálinka című darabját játszotta a Kolozsvári Színház akkor Barcsay Domokos meghívta egy pohár pálinkára Szentgyörgyit, hogy estére ráhangolja az előadásra, aminek utána az lesz az eredménye, hogy majdnem elmaradt az előadás. De mindezen a vonatkozásokon túl hadd mondjam el azt, hogy Korbuly Bogdán valóban korszakos jelentőségű volt a kolozsvári magyar színjászó történetében. Mondtam azt, hogy bankigazgató volt, hát bankigazgatónak len-

ni Kolozsvárt akkor nagyon-nagyon gazdagságot és hatalmat jelentett, hisz Kolozsvár akkor az egyik nagy gazdasági, fejlődési szakaszát élte, hisz például csak egyetlen adat 1869-ben 26 600 lakosa volt Kolozsvárnak, tehát ez körülbelül az az időszak amikor Korbuly Bogdán a színházi mozgalom fölé fordult és a századfordulóra már húszezerrel több, 47 000 lakosa volt. Megvolt az a gazdasági háttér, ami Bogdának a vagyonát gyarapította és Bogdán kultúraszertete foglalkozott a színházzal, és 1874-1878 között a Kolozsvári Színház intendánsa volt. Az egyik nagy cselekedete az, hogy Kolozsvárnak játszóhelyet kellett teremtenie és megépítette 1874-ben a sétatéri favázás nyári színházat, ez a mai állandó Magyar Színház helyén volt, később aztán Janovics építette át 1911-ben és ab-

ból lett aztán később ugye, ez lett a mentőségünk, 1918-ban mikor elveszik tőlünk a Hunyadi-téri színházat akkor van hova költözni. Tehát Korbuly Bogdán tulajdonképpen megmentette és megteremtette azt az otthont, ahova volt lehetősége az erdélyi magyar színjászóságnak visszahúzódnia.

Említenem kell azt, hogy a nemcsak infrastruktúrájában teremtette meg a kolozsvári színjászó létfeltételét, hanem szellemileg is hallatlan lehetőséget teremtett a színjászó felvirágzására. És csak egyetlen mondatot említsek ebből a szempontból például az ő intendánsága idején volt művészeti vezető E. Kovács Gyula, az az E. Kovács Gyula, aki a mai napig is a magyar színház történet a legnagyobb Shakespeare színésznek tart, de nemcsak ez a jelentősége, hanem tulajdonképpen a magyar drámairodalomnak a felvirágzása is neki köszönhető, hisz Kolozsvárt tartották a Madách Mózesének az ősbemutatóját, ő rendezte Petőfi Tigris és hiénájának az ősbemutatóját, és hadd ne soroljam tovább azt a számtalan Shakespeare szerepet, amit eljátszott, a magyar klasszikus színjászóságnak a stílusát. De Korbuly Bogdán és itt megint Kirkósa művész művészeti ágához kapcsolódnék megteremtette illetve kiteljesítette a kolozsvári operajászóságnak is a lehetőségeit, hiszen például csupán egyetlen évben, 1876-ban huszonkét mű hatvanhárom előadására került sor, mármint operaelőadásra. Én itt meg is állnék, mert még sok személyiségről kell beszélnem és az idő nagyon halad, azt hiszem e néhány példa, adat bizonyította Korbuly rendkívüli szerepét az erdélyi magyar színjászóságnak és azon keresztül az összemzeti magyar színjászóságnak, de mint mondtam az örmény származású színészek sora nagyon hosszú.

Folytatjuk

Áldó hatalmak oltalmában

a jelenünk csodáit már nem veszítjük el a holnap aggodalmaiban] és a tegnap értelmezésében.

Áldó hatalmak oltalmában már minden pillanat ránk köszön, és arra vár, hogy teljessé érjen az idő.]

Áldó hatalmak oltalmában Feltáru a világ szépsége, s a mulandón is átragyog az örök fény.]

Áldó hatalmak oltalmában már csak a bátorság számít, amely továbbvisz egyik pillanatból a másikba.]

Áldó hatalmak oltalmában nem felejtkezünk meg a másik szívéből, s nem veszítjük el a magunkét.]

Áldó hatalmak oltalmában egymás felé nyújtjuk kezünket minden szeretetünkkel.]

Áldó hatalmak oltalmában együtt vagyunk a nagy asztal körül az Élet Ünnepe.]

Ecsmiadzin kincsei c. fotókiállítás a Veres Péter gimnáziumban, Békásmegyeren

November 25-én közel 600 gyermek volt kíváncsi a 12 osztályos iskola aulájában megrendezett kiállításra, előadásra. Dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke megnyitó előadásában kiemelte, hogy egy rendhagyó örmény történelemórát kíván tartani, megismertetve a gyermekeket és a fiatalokat a 6000 éves örmény történelem és művelődéstörténet mérföldköveivel: nyelv, írásbeliség, egyház, kódexek, zene, valamint az erdélyi örmény diaszpóra kialakulása, a hazai örménység. Minden gyermek emléktárggyal távozhatott a kiállítás megnyitóról: EÖGY füzeteket, örmény képeslapokat kaptak, hogy felkeltjük az érdeklődésüket a hazai örménység és kultúrája iránt. Aláfestésként örmény saragánok és dudukmuzsika hangzott fel a zsűfólásig megtelt hatalmas aulában.

dr. Issekutz Sarolta és Merényi György

A rendezvény Merényi György művészettörténész tanár közreműködésével született meg. *M*

A kíváncsi gyereksereg

Gyűjtőlevéltár

Örmény értékek védelmében

A Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár kialakulása (2. rész)

A gyűjtőlevéltár kialakításának munkálatai

A gyűjtőlevéltár kialakulásáról és annak szerepéről *Bernád Rita* főegyházmegyei levéltárossal 2010 decemberében beszélgettünk.

Pénzes Lóránd: Szakács Endre örmény katolikus vikárius kezdeményezésére 2010 augusztusában elkezdődött az erdélyi örmények egyházi irathagyatékának összegyűjtése. Miért volt erre szükség?

Bernád Rita: Köztudott, hogy az Erdélyben 340 éve törvényesen is jelen lévő örmények történetének egyetlen forrásbázisát a főegyházmegye keretében működő négy örmény katolikus plébánia – Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Erzsébetváros és Szépvíz – levéltárai képezik. Ezekre az irathagyatékokra nemcsak mint egy elmagyarosodott nemzeti kisebbség örökségére, hanem mint a Rómával egyesült kisebbségi egyház archívumaira is szükséges figyelni. A Gyulafehérvári Főegyházmegye területén már lassan nyolcadik éve folyik a plébániai levéltárak begyűjtése és rendezése, ez a szakmai munkafolyamat áldásos módon egyre több eredményt tudhat magáénak. Sajnos az örmény katolikus plébániák levéltárainak sorsa sem kedvezőbb a római katolikusokénál, sőt talán a fent említett két indok alapján fokozottabb értéket képviselnek.

P. L.: Miért éppen Szamosújvárra került a három örmény plébánia iratanyaga?

B. R.: Több okból kifolyólag esett a választás éppen erre a városra. A legfontosabb ok az volt, hogy itt székel az örmény

rítusú katolikusok vikáriusa, Szakács Endre, tehát itt van az egyházigazgatási központ. Ugyancsak itt voltak adottak a levéltár kialakításának dologi feltételei, de azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy örmény alapítású városról van szó, ahol talán leginkább megőrződött a település örmény jellege, és ebből adódóan méltónak számított egy ekkora örmény történeti forrásbázis központjának.

P. L.: Hogyan kezdődött a munkafolyamat? Kik vettek részt a rendezésben?

B. R.: A gyűjtőlevéltár létrehozásának gondolata már korábban megfogalmazódott, de konkrét lépések megtételére 2010 júniusában került sor. Ekkor Szakács Endre örmény katolikus általános helynök szóbeli felkérésére helyszíni szemlét tartottunk a levéltárnak, könyvtárnak és más muzeális tárgyaknak otthont adó szamosújvári örmény katolikus székesegyházban. A következő lépésben leszögeztük a legsürgősebb teendőket, elsődleges célunk a három önálló gyűjtemény szétválasztása volt. Levéltári, könyvtári és muzeális területen az általam megkeresett kollégák nyitottak voltak a közös munkálatra, s megállapodtunk egy augusztusi közös munkában. Erre az egyhetes levéltárrendezési időszakra három budapesti levéltáros szakember mellett dr. Kovács Bálint armenológus-könyvtárost és Pál Emese művészettörténészt is elhívtuk. Elsőként a szamosújvári egyházközség iratainak rendezéséhez fogtunk. Az augusztus 2-án megkezdett tevékenység

a szamosújvári örmény katolikus nagytemplomban a három – könyvtári, levéltári és muzeális – gyűjtemény elkülönítésével indult, amely átláthatóbbá és hozzáférhetőbbé tette a munkateret és a feldolgozandó anyagot. Míg a könyvtár törzsrésze a kápolna fölötti oratóriumban maradt, s a muzeális tárgyakat a könyvtár fölötti emeleti térbe szállították fel, addig a levéltár valamennyi állományát – két hónapos ideiglenességgel – a sekrestye fölötti karzaton egységesítettük és nagyobb részben rendeztük. Egy meglehetősen nagy terjedelmű fondról van szó, kivételesen látványos és összetett levéltári anyag, történeti értékével és tartalmával kitűnik az eddig már rendezett plébániai archívumok közül. Mivel a levéltár addigi őrzési helye (a nagytemplom) nem felelt meg a korszerű követelményeknek, a levegő hőmérséklete és páratartalma itt nem volt stabilizálható, ezért javaslatunkra az örmény katolikus helynökség és plébánia egy új levéltári helyiséget alakított ki 2010 szeptemberében. Ezt az új helyiséget, amely a plébániával összeépített épületben található, szeptemberben a plébánia szervezésében felújították: kimeszelték, központi fűtést vezettek be, lepadlózták, a nyílászárókat szigetelték, illemhelyiséget képeztek ki benne, és biztonsági rácsokkal, valamint riasztóberendezéssel látták el.

A teljes levéltári anyag rendezésére tehát két alkalommal került sor. Először augusztus első hetében három magyarországi levéltáros kolléga, dr. Szögi László (ELTE – az Egyetemi Könyvtár és Egyetemi Levéltár főigazgatója), Németh György és Paulik Ágnes (a Magyar Országos Levéltár főlevéltárosai) felkérésével, valamint dr. Kovács Bálint magyarországi armenológus nyelvi segítségé-

vel kezdtük meg a szamosújvári örmény katolikus plébánia és az örmény apostoli kormányzás iratanyagának a rendezését. Ebbe az egyhetes rendezői munkába rövid ideig Poósz Lóránd könyvtáros, Orosz Krisztofer hitoktató, történész és Puskás Attila levéltárkezelő is bekapcsolódott. A második rendezési munkafázis október 18–23. között zajlott, amelyben a következő kollégák vettek részt: Paulik Ágnes (Magyar Országos Levéltár, Budapest – főosztályvezető-helyettes), Barabás Kisanna (Gyulafehérvári Főegyházmezei Levéltár Marosvásárhelyi Gyűjtőlevéltára – levéltáros, művészettörténész), Spiegel Eszter (ELTE, Budapest – levéltár szakos hallgató) és Puskás Attila (Gyulafehérvári Főegyházmezei Levéltár Szamosújvári Gyűjtőlevéltára – levéltárkezelő). Mindkét munkafázis esetében ezúttal is köszönjük mindnyájuk áldozatos szakmai munkáját, a vidám hangulatot, amellyel gördülékenyebbé tették a feldolgozói feladatokat. Ugyanebben az egyhetes rendezési időszakban került sor 2010. október 18-án az örmény székesegyházban augusztusban már dobozott szamosújvári iratok átköltöztetésére az új levéltári helyiségbe. A levéltár költöztetésénél, valamint az állványok összeállításánál jelen lévő helybéli fizikai segítségnyújtókat is hálás köszönet illeti. Az októberi munkálatok folyamán sikerült rendezni egyben az ide begyűjtött szépvízi és erzsébetvárosi örmény katolikus plébániák levéltári anyagait is. Szakács Endre vikárius és plébános a levéltár-rendezői munkálatokat állandó jelenlétével mindvégig támogatta és buzdította, minden elismerő és ösztönző szaváért külön hálás köszönetet mondunk. A levéltárosok szállását és ellátását az örmény katolikus plébánia finanszírozta,

de ezek helyszíne a szamosújvári egykori ferences kolostor, jelenleg plébánia volt. Küsmődi Attila plébános úrnak a házigazda szerepben is tanúsított szeretetét külön köszönjük.

P. L.: Hogyan sikerült a Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár raktárát kiképezni?

B. R.: Először is a helyszín kiválasztásánál nagy gondot fordítottunk a plébániával közösen arra, hogy egy tűztől, víztől és betöréstől mentes, biztonságos teret találjunk az egyházközség ingatlanjai között, amely hosszabb időtávra otthont adhat ennek az értékes gyűjteménynek. A választás egy plébániaépülettel összeépített házra esett, amely megfelel az elvárásoknak. Ezt a 35 m²-nyi helyiséget 2010. szeptember hónapban és október elején a plébánia saját költségéből felújította. Szerencsénkre az ugyanebben az évben a Szülőföld Alaphoz benyújtott pályázatunk erre a levéltár-felújítói munkálatra pozitív elbírálás alá esett, így sikerült az anyagfelhasználásra és a renoválási munkálatokra a szükséges anyagi támogatást megszerezni. Ami a berendezést illeti, meg kell említenünk és egyben köszönnünk a magyarországi levéltáraknak azt a levéltári dobozadományt, melynek köszönhetően az itteni levéltári anyagot dobozolhattuk. Ugyancsak hálás köszönetet mondunk az Esztergomi Prímási Levéltárnak, akiktől az állványokat adományba kaptuk.

Szamosújvár, az erdélyi örmények fővárosa

Szamosújvár városát (Armenopolis) az örmények alapították a 17. század végén a régi római castrum és a Martinuzzi Fráter György által 1540-ben épített vár közötti területen. A századok miatt Besztercéről idemenekült örmé-

nyek I. Lipót beleegyezésével 1700-ban megvásárolták a szamosújvári vártól délre eső részt. Később itt telepedtek meg a Gyergyószentmiklósról és a Szépvíztől jött örmény családok is. Az alapkövet 1700-ban tették le, nem sokkal a terület megvásárlása után. A város felépítése közel 15 évig tartott Oxendios Verziresco püspök vezetésével, aki I. Lipóttól kapott engedélyt az építkezésre. 1786-ban szabad királyi státust kapott, amelyet néhány évvel később az erdélyi országgyűlés tagjai is elismertek.

Szamosújvár ma is álló legkorábbi örmény katolikus kőtemploma az 1723–1724 között épült Salamon-templom, amely nevét építetőjéről kapta (Simai Salamon és neje építette).

Az örmény székesegyház építését 1748-ban kezdték el a négyszögű főtér déli oldalán. A szentély 1759-re készült el, a templomot 1804-ben szentelte fel a Szentháromság tiszteletére Mártonffy József püspök.

P. L.: Az iratok rendezése először a szamosújvári egyházközség anyagával kezdődött. A munka során közléseid szerint 24,5 folyó méter irat került dobozokba. Az átlagos múlttal és lélekszámmal bíró plébániák iratmennyisége a Gyulafehérvári Főegyházmezejében 3–5 folyó méteresre tehető, de ehhez képest a szamosújvári örmény katolikus plébániáé ennek majdnem nyolcszorosa. Mivel magyarázható a szokatlanul nagy mennyiségű iratanyag?

B. R.: Itt természetesen a nagy mennyiség abból is következik, hogy a plébánia hivatali iratanyaga mellett több, nem egyházi jellegű fondot sikerült azonosítani és rendezni. Ilyenformán elkülöníthető volt a szamosújvári magisztrátus levéltára (amely állami illetékességű szerv, a je-

lenlegi polgármesteri hivatal elődintézményéről van szó), a belsőszolnoki főesperesség hivatalos iratai (ez abból adódik, hogy hosszú ideig az örmény katolikus plébános volt a kerület főesperese is egyben), az Örmény Katolikus Apostoli Kormányosság iratai, az egykori fiú- és a leányárvaház iratai, a kis mennyiségű Örmény Múzeum Egyesület iratanyaga, valamint egyéb, értékesnek számító személyi hagyaték. A főesperességi iktatott ügyiratokat – az elkülönítés nehéz volta miatt – megtartottuk a plébániai iratsorozatokban, kutatásuk iktatókönyv és egyenkénti átnézés alapján történhet. Az iratsorozatok egyik jellegzetes vonása az az összefonódás, amelyet az örmény világi közösség mutat az egyházközséggel. Ennek köszönhető az a sok és értékes világi és egyházi személyi hagyaték (Szongott Kristóf, Mály Ferenc, Alexa Ferenc, Bárány Lukács, Lukácsi Kristóf stb.), amelyet bizalmi okokból az örmény katolikus plébánia kezelésére bíztak. A szamosújvári örmény plébánia archívuma hitbuzgalmi egyesületi iratokban is bővelkedik. Az örmény közösség többféle társulatba csoportosult, fölöttébb jellemző (volt) rá a jámbor társaságokba való tömörülés, a valahova való tartozás. Már letelepedésükkor, a 18. század első évtizedeiben megalakultak a Szent Gergely, a Szent Anna, a Szűz Mária stb. elnevezésű jámbor egyletek. Egyesületeinek mennyisége ugyancsak meghaladja az átlag egyházközségét. Olyan jellegű egyesületek domborodnak ki az örmény közösség társadalmi életéből, mint például a Társalkodó Kör vagy zenei téren a Fúvózenekar Egyesület. Ezeknek a társulatoknak (testvérületeknek) a jegyzőkönyvei, tagnyilvántartásai és egyéb iratai mind szép sorozatban fennmaradtak a múlt század fordulójáról. Ami a levél-

tári anyagok állapotát illeti, többségében jónak mondható, néhány iratsomó azonban nedvességekárosulást szenvedett, restaurálást, illetőleg részleges fertőtlenítést igényel.

P. L.: Hol és milyen körülmények között tárolták ezt az iratmennyiséget?

B. R.: Az örmények közismert értékverdő emberek voltak, ma is azok. Szorosan ragaszkodtak, féltették azt, amit maguknak tudtak, s gondoskodtak azok biztonságáról. A szamosújvári örmények levéltári anyagát a Szentháromság tiszteletére épített nagytemplom déli és északi oratóriumában tárolták nagyobb részben. A levéltárhelyiségnek szentelt, tágas és természetes módon (nagymeretű barokk templomablakok közvetítésével) kellően megvilágított északi oratóriumban a múlt század elején külön levéltári célra bútorzatot készítettek – szürkéskékre mázolt, üveges és zárható, polcos faszekrényeket –, sőt, még fémből készült kézmosót is szereltek be. Ez a levéltári bútorzat az adott korszakban korszerű berendezésnek számított, és a gyűjteménynek egész vonzó megjelenést kölcsönzött. Azóta azonban eltelt jó száz év, az idők és vele együtt a körülmények is változtak, a nem stabilizálható mikroklíma (hőmérséklet és légpáratartalom) miatt az iratanyag egy része átnedvesedett, és az írás tintája pergesnek indult, főként az alsó polcokon. Szerencsére nem állt be gombakárosulás a templom alacsony hőmérséklete miatt (a penészgombák a meleg, nedves helyeken szaporodnak), így az íráshordozó anyag, a papír túlélte ezt a megpróbáltatást. Az iratanyag zömét tehát közvetlenül a sekrestye fölötti térben tárolták. A hivatalos plébániai ügyviteli iratokon kívül nagy mennyiségű levéltári anyagot őriztek a templom déli oratóriumában, vele szimmetri-

kusan átellenben. Itt tárolták az árvaházak iratgyűjteményeit szintén faszekrényekben, a különböző személyi hagyatékokat bőrdobozban, fonott kosárban és íróasztali fiókokban, valamint egy igen értékes gyászjelentő-gyűjteményt. Sajnos az alkalmi és nem szakszerű kutatások során az értékes személyi hagyatékokat képező magánlevelezések korabeli bélyegjeit szinte teljességében eltávolították, oly-

kor megcsonkítva a levelezőlap írásképet is. Ezzel párhuzamosan a 14 személyi hagyatékot teljesen összekeverték, a 3,5 folyóméternyi mennyiségű (27 levéltári doboz) levelezést szálanként kell elkülönítenünk, beazonosítanunk és rendeznünk a legközelebbi szamosújvári kiszállásunk alkalmával, talán már februárban.

Folytatjuk

Újév ünnepe

Újév mindig a visszatekintés és a megújulás pillanata is. A Marosvásárhelyi Örmény Magyar Kulturális Egyesület hálával tekint vissza az elmúlt esztendőre, amely szép élményekben volt gazdag nem csak a helyi, hanem az erdélyi és magyarországi örmény származásúak közössége számára is. Külön hálával tartozunk a „Füzetek” megjelenéséért és elküldéséért dr. Issekutz Saroltának és szerkesztőtársainak, akiknek ezúton is kívánunk erőt és kitartást a lap megjelenéséhez, terjesztéséhez. Úgy érezzük, hogy ezzel a Kárpát-medencei örménység összetartozását növelik.

Boldog Új Évet kívánunk minden olvasónak!

Szeretettel,

dr. Puskás Attila, dr. Nagy Attila és Szász Á. Rózsa, MÖMKE

A **Látó** néha olyan **Világok** felé kalandozik, amelyek kívül esnek a szépirodalom biztonságos megragadható keretein. Nincs viszont olyan dolog, ami ne lehetne tárgy vagy éppen része egy irodalmi műnek. Ma már kevesen beszélnek arról, hogy az irodalmi szöveg nem csak az olvasónak, hanem a szerzőnek is megismerési kaland. Ha valaki pontosan azt írja meg, amit eltervezett vagy megígért, akkor nyugodt, kiegyensúlyozott ember – nevezzük profinnak. Minden történet azzal kezdődik, hogy az író valamit akar és gyakran egész más főtörténni. Ez az írás-olvasás kockázata, hogy olyan világba viszi az embert, ahova nem készült, mégis otthon lehet benne, vagy fejevesztve menekül – egy másik szövegbe... Bizánc, ortodoxia, álom, az örmény világ, megannyi határátlépés. És mindig egy újabb visszatérés a mondható felé.

(Meghívó az utolsó oldalon!)

Hurutvásár

A karácsonyi klubműsorunk után már bemutatott, erdélyi tejből és saját termesztésű zöldfűszerekből készült, ízletes hurut folyamatosan kapható, illetve megrendelhető *Bartha Gabónál*, tradicionális és újított ízekben (telefon 06 20 381 71 72).

Szász Ávéd Rózsa

„Kőbe zárt hit”

Utazásaink Örményországban (5. rész)

Geghard máig élő vallási központ, Jerevánból érkező hívek vasárnaponként megtöltik a templomot. Ilyenkor az ódon falak között lobogó gyertyafényben a hívek fohásza szól, hirdetve a régmúlt dicsőségét, a hagyományok továbbélését.

A hegycsúcsok fölött sasok járőröznek, a sziklák között csendesen motoz a szél, bújócskázik kicsit a templom tornyain, majd észrevétlenül továbbáll. Körülöttünk tikkasztó a csend.

A környezetet, a mindenütt megjelenő változatos mintázatot, csodaszép hacsokhar-ok uralják – téglalap alakú, emberméretű, dúsan faragott keresztes kövek (kezdetben jelölő kövek voltak, később szent helyekre állították fel, utóbb a már meglévő újrahasonosításával síremléknek használták).

A Khor Virap – Mély Verem – és a Szurp Astvatsatsin – Szent Istenszüllő Kolostor

Az Ararat lábánál, Jerevántól 45 km távolságra a Nagy Selyemút és más öt kereskedelmi út mentén, az Araksz folyó partján feküdt az örmény törzseket egyesítő, I. Artasesz király által, Kr. e. 2 évszázadban alapított ARTASAT főváros. A várost a római légiók 163-ban pusztították el.

Az ásatások és korabeli feljegyzések alapján a királyi palota a fellegrvár területén állt, közelében volt a veszedelmes bűnözők börtöne. Az örmény történetírás szerint ide börtönözték be a keresztényi tanokat hirdető Világosító Szt. Gergelyt egy 10-12 m mély, 4,5 m (6 m) átmérőjű ciszternába (víztartály), ahol 13 éven át

raboskodott. Naponta némi ételmezt nyújtott neki egy szegény asszony, más feltételezések szerint Tiridat király lánytestvére.

Maga a város több dombra (kilenc) épült, kettőn megtörtént a feltárás, de 1937-ben ez a munka abbamaradt, mivel Törökország hevesen tiltakozott a határ közelében végzett ásatások folytatása ellen. Különben is, az orosz fennhatóság idején nem volt illendő egy, a „Nagy Oroszország”-nál régebbi kultúra nyomai után kutakodni. Emiatt a feltárás 1990-ig szünetelt.

Nézzük a két ország (Örményország–Törökország) közötti lezárt határ vonalát, – szögesdrót és szántás – a határ és a folyó közötti keskeny sávban örmények dolgoznak, a szemhatár szélén török emberek mozognak. Egy érdeklődőből, emberit ostobaságból, kegyetlenségből összeszórt világ választja el őket egymástól. Mi meggyarló emberként az emlékezetünkből is igyekszünk kiirtani mindazt, ami rossz – kellemetlen – fájdalmas.

Az 1928-ban nem szerződés, mindössze megegyezés alapján kijelölt demarkációs vonal még bármikor megváltozhat. Az örmények ebben bíznak – ezt remélik – várják: a jóvátételt!

Khor Virap templom helyén, a hellenisztikus korban település állt, amit talán maga a karthágói hadvezér Hannibál alapított. Az i. e. II. sz.-ban **Anahit** istennő tiszteletére emelt templom alatt mély vermet találtak a kutatók. Ebben raboskodott Világosító Szent Gergely, aki változatos kínzattal és hosszas börtönök után csodával határos módon élve szabadult ki a veremből. Emlékeztetőül Isten anyjának szentelt kápolnát emelt erre a helyre, ez lett az első keresztény kegyhely Örményországban.

Khor Virap kolostora az egyházalapító Szent Gergely szenvedéseinek színhelye volt.

A ma látható templom és a Zvartnots-i (romtemplom) templom építetője Nerszesz katolikosz volt.

Bejárata felett a főfalon 17 sz.-i dombormű látható: Világosító Szt. Gergelyt ábrázolja, vállain az őt védő két angyallal; jobbra lenn a veremből kigyója; balra fenn Tádé és Bertalan apostolok, a kereszténység örményországi hirdetői; a szent lábánál, az előtte leboruló Tiridat király alakja látható – a dombormű kidolgozottságánál fontosabb a Szt. Gergely körüli történelem szimbolikus ábrázolása.

Kissé Kelet fele hajló keresztkupolás templomot látunk, ahol nem találni az örmény templomokra jellemző gavitot (elő templom). Helyette, a 10 sz.-ban négy lábán álló tornyot, ciboriumot töltek a templomhoz.

Folytatjuk

Örmény utakon Törökországba 2012 nyarán

2011-ben sikerült végigjárni őseink földjét Örményországban. Ebben az évben szintén őseink földjére utazunk, csak éppen a jelenlegi történelmi helyzet miatt a határ másik oldalát tekintjük meg. Áni és Akhtamar szigete, a Van tó csak néhány a meglátogandó helyek közül. Felkeressük az 1915-ös genocídium emlékhelyeit is. A szervezés még folyamatban van, részleteket a következő lapszámunkban közlünk.

Dr. Puskás Attila, Marosvásárhely

Szomorújelentés

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület mély szomorúsággal tudatja, hogy

Dr. Maros Dezső az MTA külső tagja,

Egyesületünk tiszteleti tagja, a Kolozsvári Műszaki Egyetem nyugalmazott professzora, 2011. december 6-án elhunyt.

Maros Dezső Egyesületünk alapító-, tiszteleti tagja, s kitüntetettje volt.

Tudományos munkássága maradandó eredményekkel gazdagította a műszaki tudományt.

Temetése 2011. december 9-én 13 órakor a Házsongárdi temetőben megtörtént.

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

(Szerkesztői megjegyzés: Az elhunyt Meskó ágon örménymagyar származású volt, felesége Albert Annamária, a Kolozsvári Magyar Opera örökös tagja szintén örménymagyar. Dr. Maros Dezső méltatására a februári számban visszatérünk.)

Örmény-magyar gyermekrovat (57. rész)

Kedves örmény származású magyar gyerekek!

2012-ben is folytatjuk a szép kis történeteket az örmény őseink életéből, amikből ti, de szüleitek és nagyszüleitek is megismerhetik a régi történeteket. Ha a történetek végén feltett kérdésekre helyesen válaszoltok, és azt elkülditek címünkre, nyereményben részesültök. Ha még nem tudtok írni, akkor rajzoljátok le a történetet, szüleitek és nagyszüleiteket biztosan segítenek nektek.

Leveleiteket várjuk emailon: ormenyvasarhely@yahoo.com, vagy postán: dr. Puskás Attila, str. Campului, 540175 Tirgu Mures, Románia

LÉGY TE IS A „GYÖKEREK” ÖRMÉNY GYERMEKROVAT NYERTESE 2012-BEN!

Az örmény mechitarista szerzetesek

Az örmény szerzetesek hatalmas szolgálatot tettek az örmény népnek. Ők ápolták és adták tovább a történelmet és az irodalmat évszázadokon keresztül. Kolostoraikban korábban iskolát is működtettek.

Napjainkban nagyon sok kolostor működik, ahol a lelki élet mellett a tudományra és a kutatásra is figyelnek. Nagyon sok tudományos munkát is kiadnak. A legismertebb kolostorok a libanoni Antillasban, Jeruzsálemben, a velencei

Szent Lázár szigetén, Bécsben és a libanoni Bzommarban vannak. Mindannyiuk célja, hogy segítsék az örmények lelki, kulturális és tudományos életét.

Hol vannak a legismertebb szerzetesi közösségek?

2011-es Gyermekrovatunk győztese Molnár Zsófia Marosvásárhelyről, aki egy könyvutalványban részesült. Gratulálunk és további jó munkát kívánunk neki!

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (két-szer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelem-adónk 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Tizenhat éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen azért dolgozunk, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókornak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevallásakor a NAV által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett adószáma:

18085590-1-41

A kedvezményezett neve:

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Együttel kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Köszönjük, hogy gondol ránk.
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Fővárosi Örmény Klub

2012. január 19. (csütörtök), 17 óra

Magyarok Háza, Budapest V., Semmelweis u. 1–3., I. emeleti Bartók terem

Műsor

- **Örmény világok** – vetítéssel és beszélgetéssel egybekötött könyvbemutató, a Világok című Látó-antológia kapcsán (Bizánc és ortodoxia, ÁlomLátó, ÖrményLátó)

Vida Gábor, író, a marosvásárhelyi Látó Szépirodalmi Folyóirat, illetve az antológia szerkesztője és Kali Kinga, író, antropológus irodalmi határátlépésekről, utazásokról és örmény világokról, közösségi túlélési-stratégiákról beszélget a kötet kapcsán

Vetítés Vida Gábor örményországi, illetve anatóliai képeiből

Rendezi: Fővárosi Örmény Önkormányzat

Támogatja: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. II. emelet 280, telefon: 332-1791)

(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny@gmail.com)

és a Bp. Főváros Budavári, Józsefvárosi, XII. ker.-i, XV. ker.-i és XVI. ker.-i Örmény Kisebbségi Önkormányzat.

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),

Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.